

ДОКЛАД

ОТ МУРАВЕЙ РАДЕВ - МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

ОТНОСНО: Отчета за изпълнението на държавния бюджет за 1998г.

Основни макроикономически показатели за 1998г.

През 1998г. се прояви напълно стабилизационният ефект на провежданата икономическа политика, основана на принципите на паричния съвет и поддържането на строга фискална политика. Българската икономика започна бързо да се възстановява след общата криза през 1996г. и началото на 1997г. Възходящият тренд на развитие продължи и през 1998г., независимо от бързото влошаване на международната конюнктура. Макроикономическото развитие се характеризираше с ниска инфлация, стабилен разменен курс, намаляване на безработицата, повишаване на доходите и икономически растеж.

Основна роля за стабилизацията на икономиката на страната и през 1998 г. играеха няколко фактора - възвръщането на доверието в националната валута, внимателната и строга фискална политика, продължаващата структурна реформа и благоприятното въздействие на по-силната преориентацията на България към западноевропейските пазари и към принципите на пазарната икономика.

Икономически растеж

Финансовата стабилизация, политиката на правителството за запазване на постигнатата стабилност и преминаване към устойчив растеж, подкрепена от Международния валутен фонд /МВФ/ с

подписването на тригодишното споразумение, доверието в провежданата икономическа политика и нейния дългосрочен характер бяха основните фактори за икономическия растеж през 1998г. Имайки предвид условията, при които работи българската икономика - паричен съвет и голяма зависимост от състоянието на световната икономика, важно значение за постигане на траен икономически растеж има и способността на реалния сектор бързо да се приспособи към външните условия.

Международната криза, особено изострянето ѝ през втората половина на годината, се отрази негативно върху външнотърговския стокообмен на България и в резултат темпът на икономически растеж през 1998г. беше 3.5% вместо 4% по програмата на бюджета за 1998г.

През 1998г. вътрешното търсене беше двигателят на растежа в България, докато износът спадна с 15.6% в реално изражение поради силно влошената международна конюнктура. Продажбите на дребно нараснаха с 5.1%, крайното потребление нарасна със 7,5% през годината, а инвестиционното търсене, оценено чрез темповете на растеж на бруто капиталобразуването, съответно с 16,4%. Голямото увеличение на инвестиционното търсене е нов момент в динамиката на brutния вътрешен продукт. През 1996 г. разходите за инвестиции спаднаха с 21%, а през 1997 г. – с 22% в реално изражение. Увеличените инвестиции през 1998г. се дължат на предвидимата макроикономическа среда и очакванията за растеж сред предприемачите.

Таблица 1 Брутен вътрешен продукт по елементи на крайното използване (предварителни данни)

Брутен вътрешен продукт по елементи на крайното използване 1998 г.	Относителен дял в БВП %	Темп на реален растеж %
Брутен вътрешен продукт	100,0	3,5
Крайно потребление	88,0	7,5

Крайни потребителски разходи на правителството	6.9	1,1
Бруто капиталообразуване		
в основен капитал	11.6	16.4
Външнотърговско салдо	-1,1	
Износ	45,2	-15,6
Внос	46,3	-2,8

Източник: НСИ

През 1998 г. частният сектор се развива с високи темпове на растеж от 7.1% и дялът му в добавената стойност в икономиката достигна 63.7%. Брутната добавена стойност в общественения сектор спадна с 5,9%. През 1998 г. имаше съществена разлика в темповете на растеж на брутната продукция и брутната добавена стойност. Брутната продукция спадна с 3,1%, а брутният вътрешен продукт се увеличи с 3,5% в реално изражение. Анализът на икономическия растеж от страна на предлагането показва, че факторите, които са повлияли върху растежа през 1998г. са подобряването на структурата на брутната продукция и повишаването на дела на добавената стойност в нея в резултат на макроикономическата стабилизация, подобрената финансова дисциплина в държавния сектор и повишаването на дела на частния сектор. Но поради отвореността на икономиката тя е силно чувствителна към влошаването на международната конюнктура. Големите фирми с ограничена продуктова структура са силно зависими от промените в търсенето. Тези фирми не притежават нужната диверсификация на производството, а поради факта, че са все още държавни, те нямат и нужната гъвкавост, за да реагират по подходящ начин на отрицателни външни шокове.

Таблица 2

Реален растеж по отрасли

(проценти)

Реален растеж по отрасли	Частен сектор		Национална икономика	
	Брутна продукция	Брутна добавена стойност	Брутна продукция	Брутна добавена стойност
Селско и горско стопанство	100,7	102,1	100,2	101,4
Индустрия	120,2	123,8	94,2	104,3
Услуги	104,3	104,0	98,3	100,5
Общо добавена стойност	107,1	106,3	96,9	101,8
Корективи				118,6
БВП				103,5

Източник: НСИ

Най-голям реален растеж са реализирали отраслите индустрия и селско стопанство.

Външна търговия и платежен баланс

През 1998г. бяха предприети важни промени във външнотърговския режим: прилагането на регистрационния режим беше ограничено до малко на брой хранителни стоки, горива и метали; отпадна таксата за митническата обработка на стоките; импортната такса, въведена през 1996г., беше намалена от 5 на 2%, а от 1 януари 1999г. тази такса беше премахната; отпаднаха всички експортни такси с изключение на тази за дървесината, отпаднаха и забраните за износ. освен тези, които се прилагат по силата на общите изключения, прилагани в страните от Европейския съюз.

Средната митническа ставка (за адвалорните мита) за 1998г. беше 17.8%, за селскостопанските стоки тя беше съответно 27.5%. Значително по-либерален стана режимът по вноса от страни, с които

България има сключени търговски споразумения. Над 85% от вноса на промишлени стоки от ЕС и ЕАСТ се осъществява без мита. С влизането в сила от януари 1999г. на пълноправното членство на България в ЦЕФТА и на споразумението за свободна търговия с Турция все по-голяма част от вноса ще се извършва свободно, което ще има стимулиращ ефект върху развитието на конкурентен вътрешен пазар, но и ще засили позицията на нашите износители в съответните страни.

Независимо от положителните вътрешни промени в режима на външната търговия динамиката на стокооборота на България през 1998г. се определяше главно от промяната в конюнктурата на международните пазари на някои стоки с относително голямо тегло в стокообмена на страната, като черни и цветни метали, торове, суров петрол и др.

През 1998г. много ясно се прояви ефектът на негъвкавата структура на българския износ и неспособността на държавните предприятия да реагират адекватно на външни шокове. В резултат на чувствителния спад на търсенето на международните пазари, породено от финансовата криза в Азия и Русия, на спада на цените на международните пазари на основни стоки от экспортната листа на страната, на неефективната структура и понижена конкурентноспособност на износа, на колебливото и с тенденция към намаление вътрешно търсене, износът на страната по предварителни данни е намалял с 646.7 млн. щ.д. в номинално изражение или с над 13% в сравнение с предходната година. Според данните спадът в износа е обхванал около 60% от стоковите групи. Сред най-засегнатите отрасли са химическата промишленост, металургията и хранително-вкусовата промишленост. Растеж на продажбите в чужбина се наблюдава в шивашката промишленост (нарастване на износа с повече от една четвърт) и при някои селскостопански продукти. Либерализирането на търговията с житни растения през 1997г. имаше за резултат деветкратното увеличение на износа по тази

стокова група. При маслодайните семена и плодове регистрираният растеж е 45%.

Вносът през 1998г. се увеличи в стойностно изражение с 1.1% (по цени FOB) спрямо същия период на предходната година. Нарастването е по-малко от първоначалните очаквания и основните причини за това са спадът на международните цени на суровия петрол и природния газ и ниското вътрешно търсене.

Дефицитът по текущата сметка на платежния баланс беше в размер на 252 млн. щ.д., като отклонението от прогнозата, заложена в макрорамката на бюджета за 1998г. е около 90 млн. щ.д.. То се дължи преди всичко на свиването на износа и по-специално на износа към страните от ОНД.

Международната финансова криза се отрази отрицателно и на потоците по капиталовата и финансовата сметки на платежния баланс. Директните инвестиции в България бяха на стойност 401 млн. щ.д., със 104 млн. щ.д. по-малко, в сравнение с предходната година. През повечето месеци на 1998г. потокът на портфейлни инвестиции беше насочен извън страната. Причината е както в отдръпването на чуждите инвеститори от нововъзникващите пазари, особено след кризата в Русия, така и в увеличението на вложенията на резиденти в чужбина. Неблагоприятните тенденции по отделни компоненти на платежния баланс не застрашиха стабилността на валутния съвет в България. Финансовата сметка през 1998г. беше положителна, като излишъкът беше 198 млн. щ.д.. Общият платежен баланс се запази положителен (34.6 млн. щ.д.), което, заедно с ползваните от МВФ кредити и извънредното финансиране, позволи на БНБ да увеличи резервите си с 574 млн. щ.д.

Заплати и заетост

През 1998г. в двата сектора на икономиката – държавен и частен – се наблюдават два различни модела на изменение на средната номинална работна заплата. Средната номинална работна заплата в частния сектор нараства през първата половина на

годината, а след август тя се колебае около достигнатото през месец юли ниво. В държавния сектор се наблюдаваше стъпаловидно увеличение на номиналните работни заплати в края на всяко тримесечие в резултат на изплащаните премии.

Средногодишната работна заплата в бюджетната сфера за 1998г. в реално изражение се повиши с 42.4 % спрямо 1997г. В резултат на индексирането на работните заплати в бюджетния сектор коефициентът на вариация на средногодишните работни заплати по отрасли в държавния сектор намаля от 0.41 за 1997г. до 0.35 за 1998г. В същото време, през 1998г. намаляха относителните работни заплати в отраслите с най-високо номинално ниво на заплатите като производство на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво. Относителната работна заплата в тези отрасли е била 3 пъти по-висока през 1997г., докато през 1998г. тя е 2.5 пъти по-висока от средната работна заплата за държавния сектор. По-бързото нарастване на най-ниските средни работни заплати в държавния сектор спрямо нарастването на средните работни заплати в най-високо платените отрасли на държавния сектор се обуславя както от възможността на държавния бюджет да повиши разходите за работни заплати в дейностите на бюджетно финансиране, така и на задържане на заплатите в отрасли като химическа промишленост и металургия, които през 1998г. бяха в рецесия.

Нарастването на реалните работни заплати допринесе за увеличаване на покупателната способност на населението, съответно за увеличението на вътрешното търсене, което се превърна във важен фактор за икономическия растеж през годината. Политиката на доходите в бюджетния сектор беше насочена и към подържане на балансиран фиск, чрез корекции в коефициента на индексация спрямо инфлацията и постъпленията в бюджета. В небюджетния държавен сектор политиката на правителството беше насочена към налагането на финансова дисциплина и по-твърди бюджетни ограничения за държавните предприятия.

Според месечните данни на НСИ за заетостта в икономиката в края на 1998г. броят на заетите е намалял с около 65 хил. души или с 3.1% спрямо началото на 1998г. (Тези данни обхващат почти изцяло обществения сектор и около 50 - 60% от заетите в частния сектор.)

Заетите в държавните фирми са намалели през 1998г. с около 100 хил. души, или с около 8% спрямо началото на 1998г., като по месеци техният брой постоянно спада. Основната причина за развитието на тази тенденция през 1998г. е налагането на твърдите бюджетни ограничения и оптимизацията на производствените разходи. Друг важен фактор, който също е допринесъл за намаляването на заетите в държавния сектор, е продължаващият процес на реструктуриране на реалния сектор и на приватизация. Единствените отрасли и дейности, където се наблюдава нарастване на броя на заетите в държавните фирми са производството на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво, производството и разпределението на електроенергия, газ и вода, държавното управление, здравеопазването, изкуството и културата.

За периода март-септември 1998г. намалението на броя на регистрираните безработни е с близо 25%. Тази тенденция се дължи на възстановяването на производството през първите месеци на годината в резултат на общата икономическа стабилизация. През последните три месеца на годината броят на регистрираните безработни отново започна да нараства. Отчасти това се дължи на намаляването на търсенето на сезонна работна сила. В същото време, през последните месеци на 1998г. броят на лицата, съкратени от работа поради производствени затруднения или закриване на работните места нарасна. Нивото на този показател беше с около 50% по-високо спрямо аналогичните месеци на 1997г. Следователно, може да се счита, че нарастването на броя на регистрираните безработни през този период се дължи на ускоряване на процеса на реструктуриране най-вече във фирмите, които са в програмата за изолация и ликвидация. Допълнителен натиск върху нивото на безработица оказва и икономическата криза в Азия и Русия чрез ефекта на външната

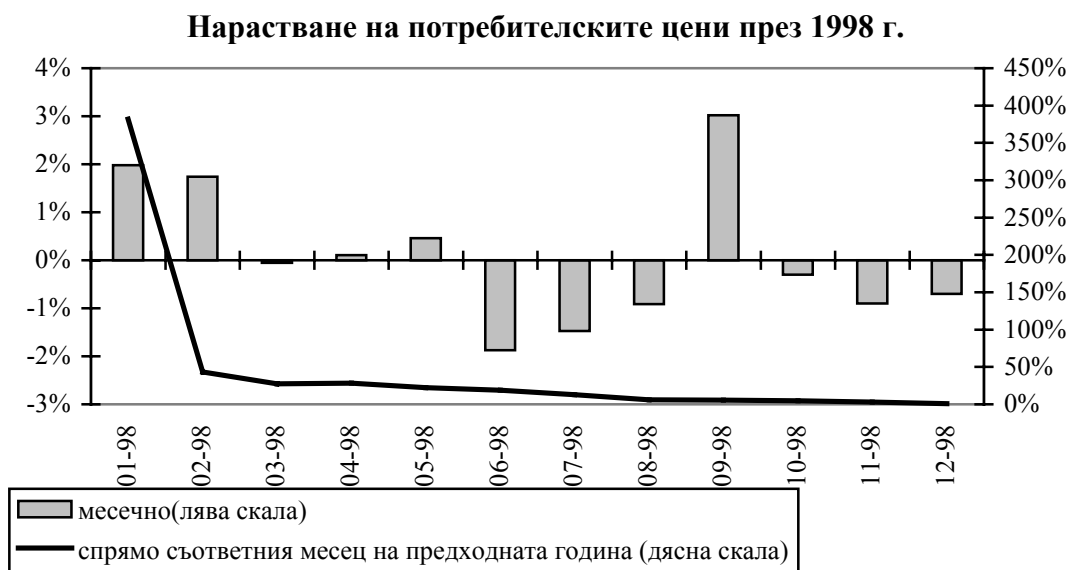
търговия и по-конкретно във връзка със свиването на износа на страната и съкращаването на свързаните с него производства и дейности.

Запази се тенденцията от предходната година делът на работещите в частния сектор в общия дял на заетите трайно да нараства за сметка на работещите в държавния сектор.

Инфлация

В края на 1998г. натрупаната инфлация достигна 0,96% при разчетен темп на изменение на общото равнище на цените от 16.4%. Това са най-ниските регистрирани темпове на инфлация от началото на икономическите реформи, дължащи се на стриктното спазване на правилата на паричния съвет. Основните фактори, които допринесоха за ниската инфлация бяха стабилното парично предлагане, либерализирането на цените, спадът на международните цени на вноса и финансовата дисциплина

Графика 1

Източник: НСИ

Основният генератор на инфлацията през високоинфлационните 1996 и 1997г. беше големият бюджетен дефицит и последващото му монетизиране. През 1998г. консолидираният бюджет реализира излишък в размер на 1% от БВП и в икономиката нямаше фискална необходимост от инфлация.

На фона на стабилните парични агрегати и ниски лихви, промяната на равнището на административните цени се превръща във важен фактор за изменение на общото ценово равнище. През 1998г. делът на контролираните цени в потребителската кошница беше само 15,8%, но приносът им в инфлацията е 1,36 процентни пункта. Приносът на стоките със свободни цени в общия темп на цените беше отрицателен от 0,4 процентни пункта. Влиянието на контролираните цени в общия индекс на цени на потребител беше по-силно през втората половина на годината, когато се повишиха цените на пощенските услуги, таксите за вода, въглищата и топлоенергията. Въвеждането на ДДС за някои стоки, които бяха освободени от този данък също беше фактор за промяна на общото ценово равнище.

Динамиката на цените през 1998 г. потвърждава правилото, че при фиксиран валутен курс, основният инфлационен източник са цените на нетъргуемите стоки, от които най-голям е делът на услугите. Цените на услугите през периода нараснаха с 22.2 на сто и техния принос в натрупаната инфлация е най-голям.

Таблица 4

Принос на стоките групи в общия индекс на цени на потребител

Принос на стоките групи в общия индекс на цените на потребител	Тегло в потребителската кошница	Изменение в края на годината	Принос в натрупаната инфлация
1998 г.	проценти	проценти	проц.пункта
Групи стоки и услуги			
Хранителни стоки	55,13	-4,81	-2,65
Нехранителни стоки	27,61	-0,09	-0,02
Услуги	15,52	22,24	3,45
Обществено хранене	1,73	10,3	0,18
ОБЩО	100,0	0,96	0,96

Източник: НСИ

Ниските лихви и стабилният валутен курс се отразиха и на цените на производител. До фиксирането на лева, цените на производител реагираха първи на изменението на валутния курс, защото около 60% от вноса е предназначен за междинно потребление и има силно влияние върху структурата на производствените разходи. През 1998 г. индексът на цените на производител бе 101.01 или почти равен на индекса на потребителските цени. Главните фактори, определящи динамиката на цените на производител - промяната в равнището на валутния курс на лева към щатския долар, цените на международните пазари и вътрешното и външното търсене, не допринесоха за чувствително изменение на индекса на цените на производител. В перспектива изменението на вътрешните цени все повече ще се определят от динамиката на съответните международни цени по две причини: поради тенденцията на либерализиране на вътрешните цени и поради отварянето на икономиката към външния свят.

Консолидирана фискална програма

Средносрочната фискална стратегия на правителството, в съответствие с приетата от него "Програма 2000" и в контекста на тригодишното споразумение с Международния валутен фонд е насочена към провеждането на строга фискална политика. Основните елементи на тази политика са: поддържането на балансиран бюджет на консолидирана основа; поддържането на адекватен баланс по фискалния резерв, гарантиращ плащането на всички държавни задължения; поддържане на положително салдо по първичния фискален баланс; спазването на твърди бюджетни ограничения спрямо всички стопански субекти от държавния и частния сектор; укрепване на данъчната система и фискалния мениджмънт; подобряване управлението на касовото изпълнение на бюджета.

Данните от отчета¹ на консолидираната фискална програма на Република България към 31.12.1998 г. дават основание за положителна оценка на изпълнението на бюджета на страната, доколкото са спазени основните елементи на фискалната стратегия на правителството.

Изпълнението на агрегираните показатели по консолидираната фискална програма за 1998 г. е както следва:

- приходите и помощите са в размер на 8913.1 млрд. лв. или 41.31% от брутният вътрешен продукт /БВП/²;
- разходите възлизат на 8689.2 млрд. лв. или 40.27% от БВП;
- касовият излишък е в размер на 223.9 млрд. лв. или 1.04% от БВП.

За първи път от началото на икономическите реформи годината приключи с **бюджетен излишък** /касов и първичен/. Провеждането на балансирана бюджетна политика позволи поддържането на бюджетен излишък почти през цялата година, което спомогна за стабилността на валутния съвет. През периода бяха събрани приходи, повече от разчетените със закона за държавния бюджет главно в резултат на повишаването на данъчната събираемост, доколкото данъчните приходи имат най-голям дял в бюджетните приходи /80.65% от бюджетните приходи без помощите/. От друга страна, наличието на първичен излишък на бюджета през 1998 г., относителният дял на който остана висок - 5.47 % от БВП, е показател за провеждането на политика на силна фискална рестрикция при разходването на държавни средства.

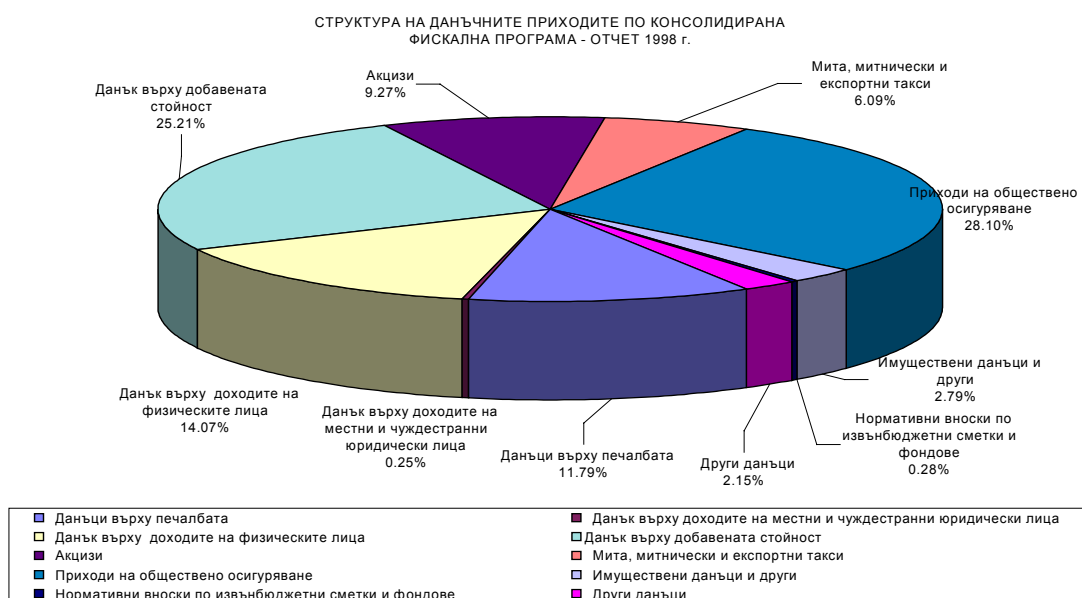
Има няколко съществени **фактора**, които допринесоха за реализирането на бюджетния излишък. Първо, законодателните промени доведоха до по-големи приходи от ДДС и по-равномерни постъпления от авансовите вноски на данъка върху доходите на

¹ Данните за касовото изпълнение на консолидираната фискална програма включват данни за: републиканския бюджет, бюджетите на социалното осигуряване, съдебната власт, общините и всички извънбюджетни сметки и фондове на държавните органи и бюджетни организации (без общинските извънбюджетни фондове и сметки).

² БВП за 1998 г. 21 577 020 млн.лв. по предварителни данни на Националния статистически институт.

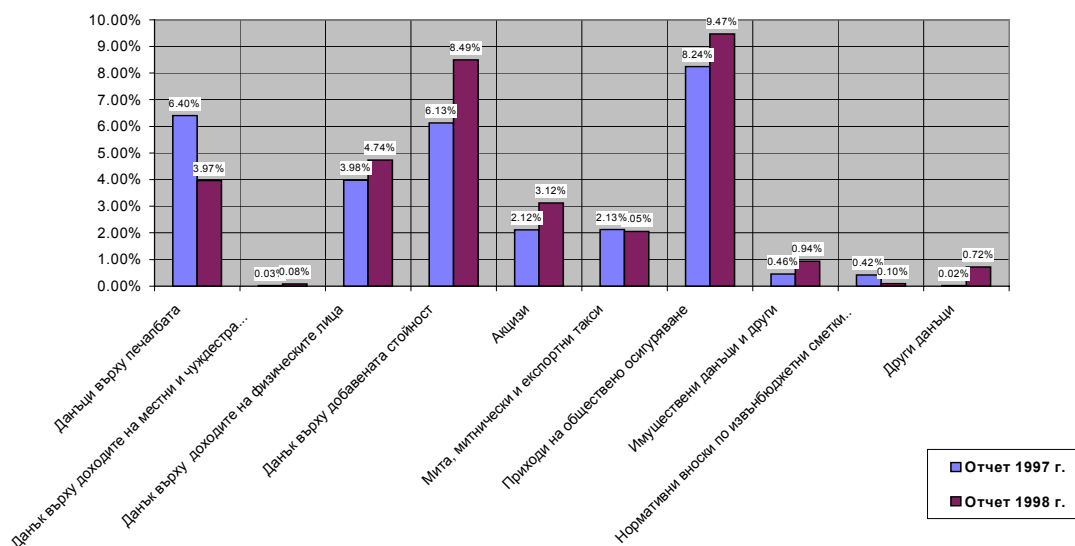
физическите и юридическите лица. Повишаването на прага за регистрация по ДДС на 75 млн. лева нетни вътрешни продажби или 50 млн. лв. при износ на много търговци да декларират сделките си, за да не загубят регистрацията си. Тази стъпка увеличи данъчната база и събираемостта на ДДС. Второ, според Закона за корпоративното данъчно облагане данъчната основа се определя от всички доходи, получени от трудови и нетрудови правоотношения през годината и беше въведен единен необлагаем минимум. В резултат на това се увеличиха постъпленията от облагането на доходи от нетрудови отношения: граждански договори, упражняване на свободни професии, патентни данъци. Трето, по-ниските разходи за вътрешни и външни лихви върху държавния дълг също оказаха положително влияние. През 1998г. относителният дял на лихвените плащания в БВП бе 4.43% при 8.43% през 1997 г. Разходите за лихви по вътрешния държавен дълг бяха в размер 1.22%, а по външния дълг в размер 3.21% от БВП.

Отчетените **приходи и помощи** по консолидираната фискална програма през 1998 г. представляват 41.31% от БВП, при 38.18% през 1997 г.

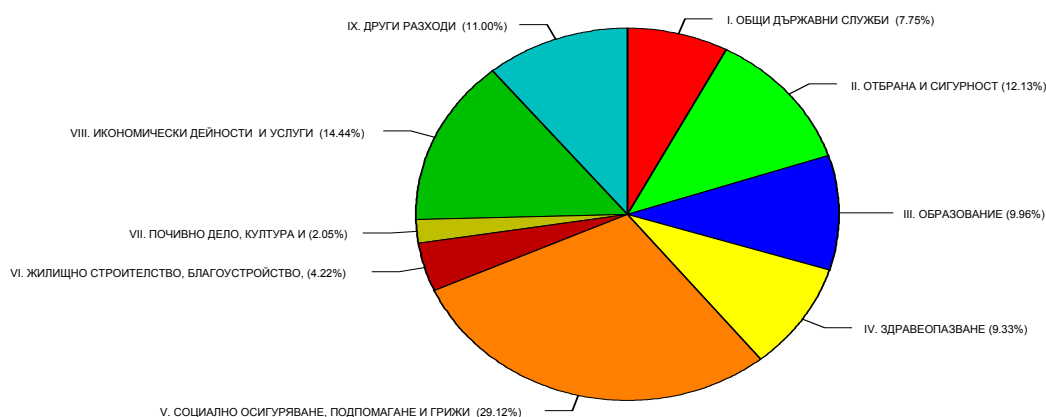
В структурно отношение най-голям дял в реализираните приходи имат данъчните приходи /32.79 % от БВП през 1998 г./, които бележат и увеличение спрямо 1997г. /29.45% от БВП през 1997 г./ Основен принос в нарастването на данъчните приходи имат: приходите от социалноосигурителни вноски за обществено осигуряване, относителният дял на които в БВП нарасна от 8.24% през 1997 г. на 9.47% през 1998 г.; приходите от данък добавена стойност, които също нараснаха като относителна величина от БВП от 6.13% /1997 г./ на 8.49% /1998 г./; приходите от данък върху доходите на физическите лица, които нараснаха от 3.98% на 4.74% от БВП. Важно значение имат също и приходите от данък печалба /3.97% от БВП през

Сравнителна характеристика по видове данъчни приходи за 1997-1998 г. (в % от БВП)

1998 г./, от акцизи / 3.12% от БВП през 1998 г./, мита /2.05% от БВП през 1998 г./.

Структура на разходите за 1998г.
по Консолидираната фискална програма

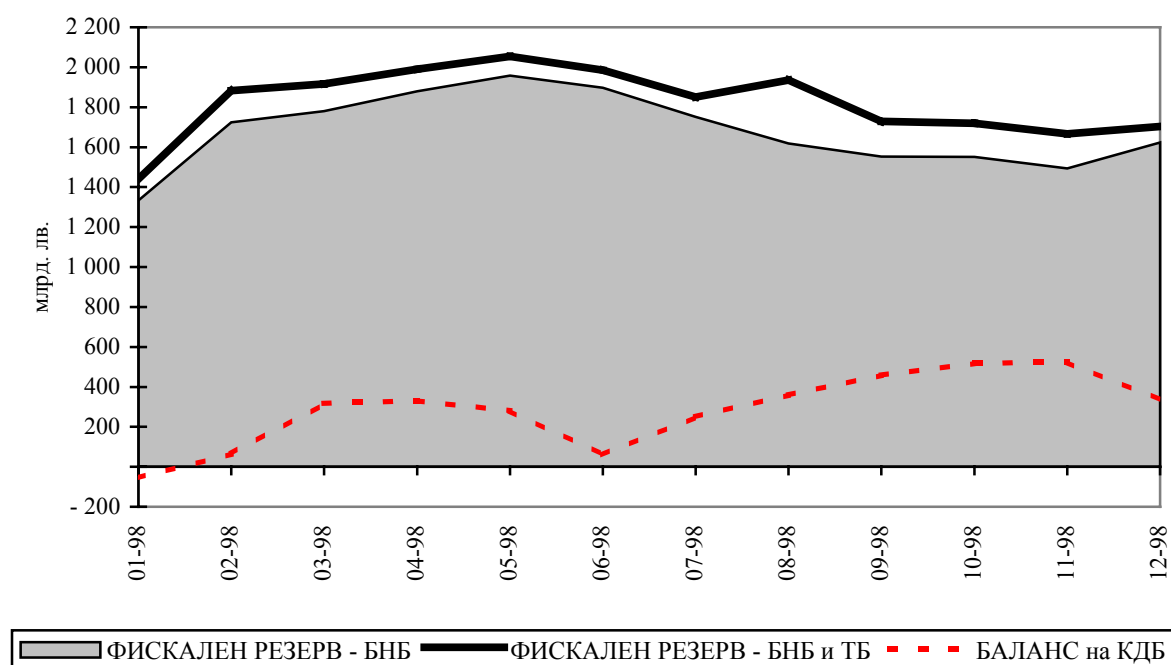
Отчетените **разходи** по консолидираната фискална програма представляват 40.27% от БВП. Спрямо предходната година те нараснаха в реално изражение. Наблюдава се промяна и в структурата на разходите като значително намаляха разходите за вътрешни лихви, поради ниския лихвен процент по новите емисии държавни ценни книжа и отрицателната нетна емисия на държавни ценни книжа.

Високо се запази нивото на разходите в сфери, осигуряващи публични услуги спрямо общия размер на разходите: образование - 9.96%; здравеопазване - 9.33%; социално осигуряване и подпомагане - 29.12%.

Намаляването на лихвените плащания през годината даде възможност за извършването на по-големи разходи за стоки и услуги. Нараснаха и капиталовите разходи. Независимо от това първичният излишък по консолидираната фискална програма остана висок в размер на 5.47% от БВП. Касовият излишък достигна 1.04% от БВП при дефицит от 1.17% за 1997 г./при съпоставима база/.

Фискалният резерв включва наличните средства по сметките на централния републикански бюджет, бюджетите на министерствата и ведомствата, областните администрации, социалното осигуряване, съдебната власт, Сметната палата, общините и извънбюджетни сметки и фондове. Към 31.12.1998 г. **фискалният резерв** достигна брутен размер 1 702.9 млрд.лв., като нарастването спрямо края на 1997 г. е 21 на сто. Брутният размер на фискалния резерв, намален със заемите по чл.45 от Закона за БНБ е 611.8 млрд.лв. срещу 583.5 млрд.лв. по критериите на МВФ. Най - голям и относително постоянен дял (между 41 и 50 на сто) от фискалния резерв през годината се формира от депозитите на централния републиканския бюджет. Вторият компонент на фискалния резерв са средствата на ДФРР и в края на годината те представляват 35 на сто от общия му размер. Величината на фискалния резерв зависи от бюджетните приходи, бюджетните разходи, получените външни и вътрешни заеми, извършените плащания към външни и вътрешни кредитори.

Динамика на фискалния резерв и баланса по КДБ

Източници: БНБ и МФ

Вътрешен държавен дълг

Размерът на вътрешния държавен дълг към 31.12.1997 г. е бил - 4 399.7 млрд. лв. /без държавни гаранции/, а към 31.12.1998 г. – 3 928.1 млрд. лв. /без държавни гаранции/.

В сравнение с 1997 г. размерът на дълга по държавните ценни книжа /ДЦК/, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, се е намалил приблизително с 58 млрд.лв., в резултат на намаляване обемите на предлаганото количество ДЦК за продажба на аукционите.

Размерът на дълга по ДЦК, емитирани в резултат структурната реформа, в сравнение с 1997 г. е намалял с 427.7 млрд.лв., което се дължи на използваните ДЦК в приватизацията, погасяването от страна на фирмите, длъжници към държавата на преоформен държавен дълг /предимно валутни облигации/, падежиране на ПМС 145 /97 и промяна на съотношението на лева към щатския долар.

Дългът на ДЦК, емитирани по ЗДЗВСТБ в сравнение с 1997 г. е намалял с 31.8 млрд. лв., в резултат на обратно изкупуване на емисии - гарантирани държавни ценни книжа /ГДЦК/.

Размерът на вътрешния държавен дълг и гарантирания от правителството дълг към 30.12.1998 г е 4767.7 млрд.лв. Гарантираният от правителството дълг включва вътрешни държавни гаранции, поети от Държавния фонд за реконструкция и развитие /ДФРР/ и от Държавна спестовна каса /ДСК/, съгласно разпоредбите на Закона за ДСК и е приблизително в размер на 840 млрд.лв. потенциален дълг.

Държавен бюджет

Държавният бюджет на Република България, съгласно Закона за устройството на държавния бюджет се състои от:

- републикански бюджет, включващ централния и бюджетите на държавните органи;
- бюджет на съдебната власт.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. Народното събрание одобри: републиканския бюджет; бюджета

на Съвета за взаимно осигуряване на членовете на ТПК; бюджета на съдебната власт; бюджета на Сметната палата; приходите и разходите на министерствата, ведомствата и областните администрации; субсидиите от централния бюджет за: Българска академия на науките /БАН/, държавните висши училища, организациите с идеална цел, както и взаимоотношенията на републиканския бюджет с бюджетите на общините.

Изпълнение на републиканския бюджет

Републиканският бюджет като съставна част на държавния бюджет акумулира основната част от бюджетните приходи и по-конкретно от данъчните приходи и финансира по-голяма част от разходите на правителството за управление, образование, здравеопазване, култура, наука, социална дейност и за обслужването на държавния дълг.

Приходи и помощи по републиканския бюджет

Отчетените през 1998 г. приходи и помощи по републиканския бюджет са в размер на 4449.5 млрд.лв. / 20.62% от БВП / при одобрени със закона 3558.9 млрд.лв.или изпълнението е 125.02 %. В резултат на по-добрата дисциплина при събирането на данъците бе постигнато и преизпълнение на данъчните приходи в републиканския бюджет спрямо закона с 19.67%. От тях с най-високо относително тегло са приходите от данък добавена стойност – 41.19%, данък върху доходите на физическите лица –11.56% и акцизи – 14.82%.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет са 447.6 млрд.лв., в т.ч. от такси – 128.1 млрд.лв., от глоби, санкции и наказателни лихви – 153.4 млрд.лв., а от други неданъчни приходи – 22.8 млрд.лв.

Таблица 5 Приходи и помощи по републиканския бюджет

Показатели	Приходи и помощи по републиканския бюджет			
	ЗДБ за 1998 г млрд.лв.	Отчет за 1998 г. млрд.лв.	Изпълнение в %	Изпълнение към БВП в %
I. Приходи и помощи	3558,9	4 449,5	125,02	20,62
1. Приходи	3558,7	4448,8	125,01	20,62
1.1 Текущи приходи	3558,4	4442,2	124,84	20,59
-данъчни	3338,1	3994,6	119,67	18,51
-неданъчни	220,3	447,6	203,16	2,07
1.2. Приходи от продажба на държавно имущество	0,4	6,6	1828,89	0,03
2. Помощи	0,2	0,7	346,33	0,00
БВП		21577		

Източник : Министерство на финансите

Разходи по републиканския бюджет

Реализираните през годината разходи по републиканския бюджет са в размер на 4156 млрд.лв. /19.26% от БВП/ при одобрени със закона 4169.8 млрд. лв. В структурно отношение преобладават текущите разходи /66.35% от всички разходи/, което намалява възможностите за извършване на капиталови разходи и за прираст на държавните резерви.

Постигнатата икономия на разходите по вътрешния държавен дълг между законово определените суми и фактически изразходваните през 1998 г. се дължи основно на наблюдавания общ стабилизационен ефект в страната, както на основния лихвен процент, така и на националната валута. Лихвеният процент използван за прогнозиране на плащанията през 1998 г. заложен в Закона за държавния бюджет за 1998г. е бил 10%, а средно претегления лихвен процент за 1998 г. е 5,35%.

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми за 1998 г. възлиза на 232 млрд.лв., което представлява 66.08% от предвиденото

в Закона за държавния бюджет за 1998 г. От тях 13.6 млрд. лв. са лихви по облигационни заеми, чиито относителен дял е 30.09% от предвиденото в Закона за държавния бюджет и 58.8 млрд. лв. по съкровищни бонове или 52.55% от заложеното в закона.

Изпълнението на показателя лихви по облигации, емитирани за уреждане на необслужваните кредити на държавни предприятия към банките е 83.9% и възлиза на 79.84 млрд. лв.

През 1998 година по левовите ГДЦК са изплатени лихви за 5.25 млрд. лв., а по валутните ГДЦК в размер на 23.93 млрд.лв.

По обслужването на дълга на правителството към БНБ през годината бяха платени лихви в размер на 29 383 658 специални права на тираж /СПТ/ за 70.53 млрд. лв. През последната година и половина лихвеният процент по кредитите от МВФ показва трайна тенденция към намаление. Поради това, спрямо параметрите, залегнали в Закона за държавния бюджет за 1998 г., този показател е изпълнен 80.71%.

Извършените разходи за платени лихви по обслужването на външния дълг на страната през 1998 г. се осъществяваха регулярно, в съответствие с постигнатите договорености с кредиторите от Лондонския клуб, Парижкия клуб и други международните финансови институции. За плащане на лихви към кредиторите от Лондонския клуб са изплатени от държавния бюджет 477.7 млрд.лв. при предвидени по Закон през 1998 г. 491 млрд.лв. По Закона за държавния бюджет за 1998 г. бяха предвидени 108.7 млрд.лв. за разходи за лихви към официалните кредитори от Парижкия клуб, като се извършиха плащания в размер на 115.7 млрд.лв. в рамките на икономииите по плащанията на външни лихви. Превишението над закона е в резултат на осъществени плащания към Германия и Полската национална банка, които не бяха заложиени в параметрите на Закона за 1998 г., тъй като споразуменията бяха подписани съответно през март и септември 1998 г.

Дефицит/излишък по републиканския бюджет

През 1998 г. е отчетен касов излишък е в размер на 293.6 млрд.лв. /1.36% от БВП/ при утвърден дефицит в размер на 610.8 млрд.лв./2.63% от БВП/. Полученият касов излишък по републиканския бюджет се дължи най-вече на преизпълнението по централния републикански бюджет.

Финансиране на дефицита по републиканския бюджет

Използваните източници за финансиране на салдото по републиканския бюджет са в съответствие с утвърдените със Закона за държавния бюджет за 1998 г, а именно - външни и вътрешни заеми, операции с държавни ценни книжа и приходи от приватизация. Размерът на нетната величина на външното и вътрешното финансиране по републиканския бюджет за 1998 г. е 293.6 млрд.лв.

Размерът на нетното вътрешно финансиране на републиканския бюджет към 31.12.1998 достигна 155.0 млрд.лв. Основен източник на финансиране на дефицита през отчетния период са операциите с ДЦК. В резултат на настъпилата финансова стабилизация след въвеждане на валутен борд, Министерството на финансите запази възстановената през второто полугодие на 1997 година емисионна политика. МФ продължи практиката аукционите за продажба на ДЦК да се провеждат всеки понеделник от месеца /за продажба на съкровищни бонове/ и всеки втори и четвърти петък от месеца /за продажба на съкровищни облигации/.Обемите на краткосрочните емисии / 3 мес., 6 мес. и 12 мес. / се движеха между 15.0 млрд. лв. и 20.0 млрд. лв., а на дългосрочните / 2год., 3год. и 5год./ между 1 млрд. лв. и 5 млрд. лв. Общият размер на постъпленията от ДЦК в края на 1998 година възлиза на 1 035.2 млрд. лв. Относителният дял на краткосрочните ДЦК в общия размер на емитираните за 1998 г. е 93.1%, а на дългосрочните 6.9%, като тенденцията е процентът на дългосрочните ДЦК да нараства през следващите години в съответствие с емисионната политика на МФ.

През отчетния период Министерството на финансите емитира и ДЦК, предназначени само за нефинансови институции – /юридически и физически лица /, т. н. целеви емисии, чиито общ размер достигна 55.80 млрд. лв.

Друг източник за финансиране на бюджетния дефицит са кредитите, които БНБ предоставя на МФ по реда на чл.45 от Закона за БНБ, за сметка на покупка на специални права на тираж от МФ.

През отчетната 1998 г. МФ получи един транш в рамките на Петото стенд-бай споразумение с МФ в размер на 62 200 000 СПТ и два транша за 104 600 000 СПТ по Тригодишното разширено споразумение с МФ.

За отчетната 1998 г. са извършени предвидените в Закона за държавния бюджет обратни покупки на специални права на тираж общо в размер на 91 055 415 СПТ за 216.77 млрд. лв. Освен това, по искане на МФ, предсрочно, със средства от ДФРР, е погасена и част от дълг “С” на правителството към БНБ за 43 600 000 СПТ.

За погашения по ползувани външни заеми от РБългария, от държавния бюджет за изплатени 514.9 млрд.лв., като от тях към кредиторите от Парижкия клуб, с които са постигнати съответните договорености са изплатени 179.6 млрд.лв., към Япония за ползувани облигационни заеми са изплатени 92.1 млрд.лв, към международните финансови институции 2.2 млрд.лв. През 1998 г. са проведени разговори с МИБ и МБИС относно регулиране задълженията на РБългария към двете банки. През август 1998 г. се създаде благоприятна ситуация на вторичния пазар за изкупуване на задължения на двете банки в размер, покриващ дължимите от нашата страна главници по предоставени кредити, като са извършени разходи в размер на 241.2 млрд.лв.

По Закона за държавния бюджет са предвидени средства за изплащане на извършен износ за погасяване на пасивни салда в преводни рубли към страните членки на бившия СИВ. Погасени са изцяло задълженията към Полша и Унгария.

Постъпили са приходи, свързани с външноикономическата дейност и обслужването на външния дълг на страната в рамките на предвидените в Закона за държавния бюджет за 1998 г., а именно: от държавни такси, събирани във валута в системата на други министерства и ведомства, в размер на около 15.4 млрд.лв. при предвидени по закона 9 млрд.лв.; лихви от предоставени кредити на други държави Нигерия, Тунис, Индонезия и Алжир. През 1998 г. са получени вземания от предоставени кредити на други държави от Нигерия, Виетнам, Алжир, Индонезия и Тунис в размер на 2.4 млрд.лева при разчетени 540.0 млн.лв. Изпълнението е по-високо от предвиденото, поради следните причини: деблокира се споразумението с Нигерия, което не бе изпълнявано през 1997 г.; активизира се изпълнението на стокови доставки от Алжир; постигнато бе споразумение с правителството на Виетнам за погасяване на остатъчните задължения по сключени в миналото кредитни спогодби.

Паричните постъпления в централния републикански бюджет от приватизацията на държавни предприятия по чл.2, ал. 10 от ЗППДОБП са в размер на 191.3 млрд.лв.Тези средства се използват за изплащане на излизащите в падеж главници и лихвени плащания по държавния дълг, за обратно изкупуване на държавни ценни книжа и за попълване на специалния фонд за държавна защита на влогове и сметки на физически и юридически лица в банки по чл.7 и 8 от Закона за държавна защита на влогове и сметки на физически и юридически лица на влогове и сметки в търговски банки, за които БНБ е поискала откриване на производство по несъстоятелност.

Процентното отношение на приходите в централния бюджет от приватизацията на предприятията по чл.2, ал.10 от ЗППДОБП за 1998г. представляват 23,19 % от заложените в бюджета за 1998 г. и 24,16 % от заложените в Програмата за приватизация за 1998 г. Преизпълнението на приходите по републиканския бюджет акумулира по-висок фискален резерв, компенсиращ неизпълнението на разчетените по закона приходи от приватизация.

Паричните постъпления в специалната набирателна сметка, управлявана от министъра на финансите, от приватизацията на държавни предприятия и обособени части, подлежащи на разпределение съгласно чл. 6, ал. 1 от ЗППДОБП са 163 млрд. лв. общо. Процентното отношение на тези парични постъпления по специалната набирателна сметка спрямо Програмата за приватизация за 1998 г. е 82 %.

Изпълнение на данъчните приходи в централния републикански бюджет и по бюджетите на общините

Приходите (без помощите) в централния бюджет и бюджетите на общините към 30.12.1998г. са в размер на 5273.8 млрд.лв., 124% от годишния разчет по Закона за държавния бюджет за 1998г.

Планът за централния бюджет е изпълнен 124.3%, а за местните бюджети – 123%.

Най-голям източник на бюджетни приходи са данъчните с относително тегло в общите приходи – 92%. Постъпленията от тях са 4853 млрд.лв. или 120.4% от годишния разчет. Най-голямо преизпълнение имат данъците върху печалбата, акцизите и данък добавена стойност /ДДС/.

Постъпленията от **данъците върху печалбата** към 31.12.98г. са в размер на 709.5 млрд.лв., 138.9% от годишния разчет.

Данъците върху печалбата от нефинансови предприятия и от данъците върху дивидентите и доходите на местните и чуждестранни лица и бюджетни организации са 524.2 млрд.лв.(137.7%), в т.ч. 218 млрд.лв. за местните бюджети, и от финансови институции – 181.8 млрд.лв. (139.8%).

Приходите от данъците върху печалбата са по-високи от планираните, въпреки ефекта от ревалоризацията на дълготрайните материални активи /ДМА/ към 31.12.1997г. и намалението на максималната данъчна ставка от 40.1% на 37%. Проведената от правителството ревалоризация компенсира обезценката на активите в резултат на инфлационните процеси и оказва положителен ефект върху

предприятията, като им осигури по-добри възможности за реинвестиции.

Основни фактори за високата събираемост са особеностите при определянето на размера на авансовите вноски съгласно Закона за корпоративното подоходно облагане /база – предходната година/, както и издължаването на данъци върху печалбата за 1997г. от някои финансови институции. Много банки, които имаха голям брой активи, остойностени в долари, спечелени предимно от инфлацията и обезценяването на валутата в началото на 1997г., формираха висока печалба. Поради това 45% от данъчните постъпления от печалбата на търговските банки са суми, дължими за предходната година.

Приходите от **акцизи** са в размер на 659.6 млрд.лв., 131.7% към годишния план. Те са 13.6% от данъчните приходи.

Като цяло, изпълнението на плана за акцизите се дължи на постъпленията от течни горива /376.6 млрд.лв./, както и на акциза от тютюневи изделия /154.3 млрд.лв./ От хазарт са постъпили около 14 млрд.лв.

Приходите от **данък добавена стойност** към 31.12.1998г. са 1832.5 млрд.лв., 113% към разчета. Те представляват 37.8% от данъчните приходи, като се наблюдава тенденция към увеличение в сравнение с миналите години.

С промяната в Закона за ДДС и Правилника за приложение на Закона за ДДС, в сила от 1.01.1998г., се увеличи минималният размер на оборота, необходим за регистрация по закона. Това изискване доведе както до допълнителни приходи от регистрацията, така и до стимулиране на фирмите да разкрият и покажат по-висок оборот, за да запазят възможността за ползване на данъчен кредит. Промените в процедурите за прихващане и възстановяване на данъчния кредит и осигурената нормативна възможност за приспадане на данъчния кредит от фирмите осигуриха по-равномерно постъпване на данъка в течение на годината.

Фактор за по-високи приходи от ДДС през 1998г. се оказа също и влошената конюнктура на външните пазари за редица фирми-

износителки от хранително-вкусовата и химическата промишленост, както и отпадането на някои сделки като сделки за износ. Това доведе до намаляване на искания ДДС за възстановяване.

Фактори, повлияли отрицателно върху приходите от ДДС, са намаляването на продажбите при някои фирми, прекратяване на дейност, преориентиране към сделки извън страната и др.

По-голямата част от декларирания данъчен кредит за възстановяване е от сделки за износ – износна търговия, спедиторска дейност, туризъм, транспорт и др. Декларираният данъчен кредит, чийто срок за възстановяване е настъпил към края на годината, е издължен на данъкоплатците.

Приходите от **данъка върху доходите на физическите лица** са 1022.9 млрд.лв., 105.5% от годишния разчет.

Преизпълнението на плана се дължи на извършеното индексирание на доходите в бюджетната сфера, както и на разширения с новия закон за данъка върху дохода на физическите лица обхват на данъчнозадължените лица-платци на окончателен годишен /патентен/ данък. За този ефект е допринесло и по-твърдото отношение на данъчната администрация и нейните усилия да се справи с избягването на плащане на данъци.

Имуществените данъци, постъпващи в общинските бюджети, са изпълнени 323.1% - 76.9 млрд.лв. Преизпълнен с 4.8 млрд.лв. е планът за данъка върху недвижимите имоти.

Данъците върху застрахователните и презастрахователните премии са в размер на 15.1 млрд.лв., а **другите данъци по ЗКПО** - 90.6 млрд.лв.

Факторите, допринесли за високата данъчна събираемост, могат да бъдат обобщени така :

1. Финансовата стабилност, установена след въвеждането на валутния борд.

2. Ниската инфлация / около 1%/.

3. Усъвършенстване на данъчното законодателство чрез въвеждане на нови закони, правилници и наредби, осигуряващи простота и еднозначност при определяне на данъчните задължения и автоматизъм при тяхното действие.

4. Подобряването на финансовата дисциплина на данъчно задължените лица.

5. Подобряване на работата с данъкоплатците с цел увеличаване на дела на доброволните плащания.

При заложен в Закона за държавния бюджет за 1998 г. приходи от **мита и митнически такси** в размер на 401.5 млрд.лв., отчетените към 31.12.98 г. възлизат на 440.8 млрд.лв. Преизпълнението на тези приходи спрямо разчетените по закона е с 39.3 млрд.лв. или 9.8%.

Относителният дял на приходите от мита и митнически такси в общия обем отчетени данъчни приходи за 1998 г. е 9.1%.

През 1998 г. митническата администрация е осигурявала средномесечни приходи в бюджета в размер на 36.7 млрд.лв. или 9.1% от заложеното в закона. Най-висока е стойността на събраните приходи от мита и митнически такси през декември 1998 г.- 43.9 млрд.лв. или 10.9%, а най-ниската през август - 30.1 млрд.лв. или 7.5%.

Таблица 6 Мита и митнически такси за периода 1994-1998 г.

	Приходи от мита и митнически такси				
	1994	1995	1996	1997	1998
1. По закон					
Млн.лв.	13050	23554,9	46000	344156,8	401500
в %	100	100	100	100	100
2. Отчет					
Млн.лв.	14801,8	21425	38140,1	357465,2	440797,6
В%	113,4	91	82,9	103,9	109,8
3. Средномесечно					
Млн.лв.	1233,5	1785,4	3178,3	29788,8	36733,1
В%	9,5	7,6	6,9	8,7	9,1

Източник :МФ

Взаимоотношения на държавния бюджет с реалния сектор и субсидии през 1998 г.

Ролята на държавата в администрирането и стимулирането на стопанската дейност чрез предоставяне **пряко** на бюджетни средства за финансово подпомагане постепенно намалява и тази тенденция се запазва и през 1998 г.

Основните приоритети на **държавното финансово подпомагане** през 1998 г., както и през 1997 г. се основават изцяло на действието на административно определените, фиксирани цени за дейности, стоки и услуги със социален характер.

Със Закона за държавния бюджет за 1998 г. са определени субсидиите за нефинансови предприятия от републиканския бюджет в размер на 123.2 млрд. лв., в т.ч. за текуща дейност - 103.7 млрд.лв. Увеличеният абсолютен размер на субсидиите през 1998 г. спрямо 1997 г. се дължи най-вече на увеличаването на производствените разходи в частта на разходите за амортизации, в резултат на извършената ревалоризация към 31.12.1997г. на дълготрайните активи. Разпределението на средствата, предвидени със Закона за държавния бюджет за 1998 г. за финансово подпомагане на дейностите в материалното производство съгласно чл. 34, ал. 1 на ПМС № 35 от 1998 г. е както средства: 1.Топлоенергия и въглища за населението - 28.8 млрд.лв.; 2.Български държавни железници- 36.4 млрд.лв.; 3.Пътнически автомобилен транспорт в страната -12.9 млрд.лв.; 4.Български пощи- 3.3 млрд. лв.; 5.Столичен вътрешноградски транспорт -12.9 млрд. лв.

Предоставени са 99.6% от разчетените в републиканския бюджет за 1998 г. средства за субсидии за нефинансови предприятия, т. е. неусвоени са само 452.7 млн. лв. Финансовото подпомагане е оказало положителен ефект за стабилизиране на субсидираните дейности, а държавната политика в тази насока утвърждава и развива постигнатите положителни тенденции от 1997 г., както и заложените такива в Закона за държавния бюджет за 1998 г., а именно:

- подобрява се структурата на разпределението на средствата като при непроменен обхват на субсидираните дейности значително е увеличен относителният дял на предоставените субсидии за покриване на загубите от пътническите, железопътни и автомобилни превози на масовия градски и междуселищен транспорт - от около 62.5 на сто за 1997 г. на 69.5 на сто за 1998 г.;

- ограничава се финансовата подкрепа за енергийните търговски дружества въз основа на договореностите с Международния валутен фонд и одобрения от правителството план за действие за реструктуриране, премахване на субсидиите и финансово оздравяване на търговските дружества от енергийния отрасъл за 1998 - 2001 г.;

- и през 1998 г. финансирането на топлоснабдяването и снабдяването на населението с твърдо гориво /въглища и брикети/ се осъществява и индиректно чрез Държавен фонд "Енергийни ресурси", от който фонд са предоставени средства в размер на 224.6 млрд. лв.;

- укрепва положителната тенденция за относителното намаляване на субсидиите спрямо brutния вътрешен продукт /БВП/;

- продължава актуализацията и усъвършенстването на механизмите за пренасочване на финансовото подпомагане към социално слабите групи от населението, т.е. реструктурирането на ползвателите на държавното финансово подпомагане и освобождаване на пазарните механизми и за дейностите със социален характер.

От републиканския бюджет, за сметка на разчетените средства по чл.1, ал.2, т.3 "Структурна реформа, програми за оздравяване и други" от Закона за държавния бюджет за 1998 г., са предоставени:

- 25 млрд.лв. на НК "Български държавни железници", от които 4 млрд. не са усвоени през бюджетната 1998 година и са възстановени в републиканския бюджет в началото на 1999 г.;

- 12.5 млрд.лв. за ликвидиране последиците от стихийни бедствия и крупни производствени аварии;

- 25.6 млрд.лв. за поземлената реформа.

Изпълнение на бюджета на Съвета за взаимно осигуряване членовете на ТПК за 1998 г.

След отделянето на бюджета на фонд "Обществено осигуряване" от този на държавата, по силата на § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за устройството на държавния бюджет: "До приемането на закон, уреждащ организацията на бюджета на СВОЧ на ТПК, той се включва в държавния бюджет и представлява самостоятелна част от него".

Общата сума на приходите и разходите по бюджета на СВОЧ на ТПК представляват сравнително малка част от общия бюджет на социалното осигуряване, формиран от бюджетите на фонд "Обществено осигуряване" и на СВОЧ на ТПК. През 1998 г. приходите по бюджета на СВОЧ на ТПК представляват 0.5% от общата сума на приходите и 0.2% от общата сума на разходите за социалното осигуряване.

При планирани 11.5 млрд.лв., отчетените собствени приходи по този бюджет за 1998 г. възлизат на 10.4 млрд.лв. или изпълнение 90.4%. Основната непосредствена причина за неизпълнението на разчета за приходите е неизпълнението на приходите от осигурителни вноски от работодатели за работници и служители, възлизащо на 1.1 млрд.лв., които са основния приходоизточник на бюджета на СВОЧ на ТПК. Друга причина е тежкото финансово състояние на ТПК и най-вече на кооперациите на инвалиди, в които са заети между 1/4 и 1/3 от общия брой на осигурени в СВОЧ на ТПК лица.

Разчетените по закона неданъчните приходи са изпълнени 100% и са в размер на 0.4 млрд.лв. Преизпълнени са приходите от глоби и административни наказания и други неданъчни приходи. Това се дължи на подобрената и по-ефективна работа на контролните органи на СВОЧ на ТПК през 1998 г.

Предоставената от централния републикански бюджет е в размер на 6.4 млрд.лв.

Разчетените по закона общи разходи /без трансферите/ за 1998г. са изпълнени на 102%. Отчетеното превишение на разходите спрямо разчета по закона е по дял III от КТ с 0.82 на сто (в абсолютен размер с 14 млн.лв.) и на разходите за еднократни помощи при раждане на деца с 0.10 на сто (в абсолютен размер с 0. 021 млн. лв.).

Преведените средства от СВОЧ на ТПК по бюджета на фонд “Обществено осигуряване”, предназначени за пенсии, възлизат на 12.6 млрд.лв.

Анализът на бюджета на СВОЧ на ТПК показва, че продължава негативната тенденция за влошаването на състоянието му, която се дължи на комбинацията от редица негативни фактори и процеси като : намалелия и намаляващ брой на заетите в ТПК и осигурени от СВОЧ на ТПК лица – от около 75 000 през 1989 г. до около 28 000 през 1998 г. ; по- ниските от средните за страната и намаляващи като тенденция работни заплати на заетите лица в ТПК, особено на инвалидите; Поради това е необходимо в СВОЧ на ТПК задължително да се осигуряват всички наети и заети лица в трудово-производителните, потребителните и евентуално в земеделските кооперации в България.

Изпълнение на бюджета на съдебната власт за 1998г.

Приходи

По бюджета на съдебната власт за 1998г. се отчита значително преизпълнение на приходите, дължащо се основно на преизпълнението на приходите от съдебни такси в размер на 44.8 млрд.лв. Това е 249.1% спрямо разчетите по Закона за държавния бюджет за 1998 г. Обстоятелството, че до 01.10.1998г, нотариалните такси постъпваха изцяло в приходната част на бюджета на съдебната власт /на основание Закона за нотариусите и отмяна на т.т. 25 до 42 от Тарифа №1 към Закона за държавните такси, с ПМС

№186/13.08.1998г./, обуславя този висок процент на преизпълнение на собствените приходи. Относителният дял на тези такси е средно между 50 и 80 % от общия размер на собствените приходи в отделните съдилища.

Съгласно чл.198, т.1 от Закона за съдебната власт, за фонд "Съдебни сгради" и фонд "Затворни сгради", се правят отчисления в размер пет на сто от общия размер на собствените приходи по бюджета на съдебната власт или за 1998 г. тези трансфери са 2.2млрд.лв.

Нетната субсидия от републиканския бюджет е в размер на 25.3млрд.лв.

Разходи

Общият размер на разходите възлиза на 68.2 млрд.лв., което представлява 118,4% спрямо разчета по закона. Най-голям относителен дял в разходната част заемат разходите за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения – 34.1 млрд.лв. или 50% от общия размер на разходите, а свързаните с тях социални осигуровки - 11.1 млрд.лв.

Разходите за издръжка по отчета за 1998 г., са в размер на 12.9 млрд.лв., което представлява 98.9 % спрямо разчетите по закона. Това се дължи главно на преизпълнението на другите възнаграждения и плащания за персонала 4.1 млрд.лв., свързани пряко с правораздавателния процес и включващи разходите за съдебни експертизи, вещи лица, съдебни заседатели и съдебни кандидати, без които съдебния процес се нарушава.

Разчетените капиталови разходи по Закона за държавния бюджет на Република България за 1998г. са в размер на 1.2 млрд.лв., а по отчет - 6 млрд.лв. Отчетеното превишение е свързано със започналото от 01.04.1998г. изграждане на апелативните структури в системата на органите на съдебната власт и е за сметка на направени икономии от другите разходни параграфи по текущата издръжка. Разходите са използвани за извършване на строително-монтажни

работи, за придобиване на материални дълготрайни активи и основен ремонт, както и доставка на безобектови машини, съоръжения и обзавеждане.

Съгласно Закона за съдебната власт, Висшия съдебен съвет упражнява правомощията си по реструктурирането на системата и изграждането на нови структури в същата, което е свързано с съответна промяна в щатните бройки в системата от органи на съдебната власт. Съгласно отчета за 1998г., техният брой към 31.12.1998г. е 10 625 бр., а средногодишният им размер е 10 210 бр.

Изпълнение на бюджета на Сметната палата

През 1998 г. на Сметната палата от централния републикански бюджет е преведена субсидия в размер 3963.2 млн.лв. (101.2% спрямо разчетите по закона). Извършени са разходи в размер 4117.1 млн.лв. (105.2% спрямо разчетите по закона), като преизпълнението се дължи на увеличените текущи разходи (110.3% спрямо разчетите по закона), на основание чл. 35, ал.2 от Закона за устройството на държавния бюджет и във връзка с ПМС №14 от 1998 г. за работната заплата в бюджетните организации и дейности през 1998 г. Разходваните средства за текуща издръжка на Сметната палата и за капиталови разходи са съответно с 8.1% и с 16.4% по-малко спрямо разчетите по закона.

Изпълнение на бюджетите на министерствата и ведомствата за 1998 г.

Изпълнението на **приходите** по бюджетите на държавните органи, министерствата и ведомствата е на сума 203 млрд.лв. при утвърдени 141.8 млрд.лв. Основната част от приходите на министерствата и ведомствата са неданъчните приходи в размер 199.8 млрд. лв./98.42% от всички приходи/, в т.ч.: текущите приходи и доходите от собственост в размер 85.9 млрд.лв./ 43% от неданъчните приходи/, като с най-голям принос в тях са нетните приходи от продажби на услуги, стоки и продукция /77.3 млрд.лв. или 38.7% от неданъчните приходи//; държавните такси в размер 102.4 млрд.лв. /51.25% от неданъчните приходи//; други неданъчни приходи в размер 10.6 млрд. лв./5.3%/

Извършените **разходи**, включително трансферите за извънбюджетните сметки и фондове са в размер 1948 млрд.лв. при утвърдени 1594.3 млрд.лв. Извършените разходи общо без трансферите са в размер 1929.9 млрд. лв. Най-голям дял в разходите на министерствата и ведомствата имат текущите разходи в размер 1643.8 млрд.лв. или 85.18 % от всичките разходи, в т.ч. основните разходи са: за заплати и възнаграждения на персонала-298.7 млрд.лв.; за социални осигуровки - 100 млрд.лв.; издръжка - 363.9 млрд.лв.; лихви - 14.4 млрд.лв. Капиталовите разходи и прирастът на държавния резерв са в размер 286.1млрд.лв. /14.82% от всички разходи/

Отпуснатите субсидии от централния републикански бюджет са 1724.2 млрд.лв. при утвърдени субсидии в размер 1452.5 млрд. лв., а възстановената субсидия е в размер - 3.3 млрд.лв.

Разходи по функции на министерствата и ведомствата

Разпределението на тези разходи по функции е както следва:

ФУНКЦИЯ“ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ”

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. бяха утвърдени капиталови разходи по функция “Общи държавни служби” на министерствата, ведомствата и други бюджетни организации в размер 36 млрд.лв. Уточненият план за тези разходи възлезе на 125.8 млрд.лв. Отпуснатите допълнително средства бяха използвани за модернизация и компютаризация на дейността на публичната администрация с цел повишаване ефективността ѝ при по-ефективното използване и управление на бюджетните средства. Предоставени бяха допълнителни средства за изграждане на информационните системи на Министерския съвет, Националния статистически институт, Министерство на финансите и други министерства и ведомства.

Някои от поставените с плана задачите не можаха да се изпълнят до края на 1998г., поради спецификата на извършваните работи и в резултат, по отчет капиталовите разходи са 117.5 млрд.лв. Изпълнението им е 94% спрямо уточнения план.

ГРУПА “ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ”

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	206. 7 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	32. 7 млрд.лв.
2 Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	302. 4 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	116.6 млрд.лв.
5. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	146.3%
в т.ч. капиталови разходи	356.6%

По група “Изпълнителни и законодателни органи” за 1998 г. са одобрени общо 206.7 млрд.лв., с които се осъществява издръжка на централните управления на министерствата и ведомствата, държавния финансов контрол, дипломатическите служби, посолствата и търговските служби в чужбина, Народното събрание, Президентството, Министерски съвет и др.

В изпълнение на поетите договорености с Международния валутен фонд и приетата от правителството политика по доходите, през 1998 г., средните месечни брутни работни заплати са индексирани, както следва: от 1.1.1998 г. със 7.5 на сто , от 1.4.1998 г.

с 4.6 на сто и от 1.9.1998 г. с 5 на сто. Освен това през м. април за брутно трудово възнаграждение до 300 000 лв. на работниците по трудови правоотношения в бюджетната сфера беше изплатено еднократно допълнително възнаграждение в размер на 20 000 лв., които бяха осигурени от републиканския бюджет, както и през м. ноември бе осигурена тринадесета заплата в размер на една месечна брутна работна заплата.

Със Закона за държавния бюджет за сферата на управлението са разчетени 21 928 щатни бройки, а към края на годината заетите в управлението са 20 631 щатни бройки.

Делът на разходите за работна заплата на персонала, нает по трудови правоотношения в общия обем на разходите е 25.2 на сто. При планирани средства за заплати 80 млрд.лв. са изплатени 76.1 млрд.лв., в които са включени изплатените възнаграждения в изпълнение на чл. 8, ал. 3 от Постановление № 198 на Министерски съвет от 1998 г., средства за еднократно възнаграждение на лицата, работещи по трудови правоотношения към 31.10.1998 г. и еднократното допълнително материално стимулиране в края на годината в изпълнение на чл. 3, ал. 3 на същото постановление.

За текуща издръжка на група "Изпълнителни и законодателни органи" при планирани по уточнен план 86.9 млрд.лв. са разходвани 73.1 млрд.лв. или 84.1 на сто. Относителният дял на разходите за материали, горива и енергия е 22.8 на сто от текущата издръжка. При планирани по уточнен план 23 млрд.лв. са разходвани 19.8 млрд.лв. или 86.1 на сто.

За външни услуги са разходвани 29.3 млрд.лв. при уточнен план 30.7 млрд.лв. или усвояването на средствата е 95.4%.

ГРУПА "ОБЩИ СЛУЖБИ"

1.Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	12 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	3.2 млрд.лв.
2.Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	74.7 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	62.9 млрд.лв.
3.Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	622.5 %

Със средствата, предвидени в Закона за държавния бюджет за 1998 г. по група "Общи служби" са финансирани: териториалните статистически бюра към Националния статистически институт, Агенцията за икономически анализи и прогнози, Агенцията за чуждестранни инвестиции, Агенцията за българите в чужбина, Агенцията за чуждестранна помощ, Районните управления по гражданска регистрация и административно обслужване към Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Централния регистър на особените залози към Министерство на правосъдието и правната евроинтеграция, Национално бюро за териториално убежище на бежанците и Районните дирекции на ГУ "Държавни резерви и военновременни запаси".

При изпълнение на бюджета за 1998 г. по група "Общи служби" са спазени приоритетите, заложи в чл.13 от Закона за държавния бюджет за 1998 г.

Отчетът на разходите за група "Общи служби " за 1998 г. показва, че общо разходите възлизат на 74.7 млрд. лв. или 97.9 % спрямо уточнения план, в т. ч. текущите разходи са 11.7 млрд.лв., а капиталовите разходи - 62.9 млрд.лв..

Разходите за заплати и други възнаграждения и свързаните с тях социално осигурителни плащания представляват 57.2% от текущите разходи по отчет за 1998г.

За издръжката на група "Общи служби " при планирани 2.7 млрд. са разходвани 4.9 млрд.лв., като най-голям относителен дял в текущата издръжка имат разходите за външни услуги – 42.1%, материали, горива и енергия – 35.8%, други разходи – 6.1%.

По отчет към 31.12.1998 г. числеността на персонала е 2 650 щатни бройки (96 % от уточнения план).

ГРУПА "НАУКА"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	49.7 млрд.лв.
в т. ч. капиталови разходи	4.3 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	48.4 млрд.лв.
в т. ч. капиталови разходи	1.9 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	97.4 %
в т. ч. капиталови разходи	44.2%

Финансирането на научната дейност се осъществява със собствени приходи и със субсидия от републиканския бюджет.

Отчетът за разходите по група "Наука" за 1998 г. показва, че процентът на изпълнение на общо разходите спрямо закона е 97.4%. С посочените средства се осигурява издръжката на 7606 щатни бройки персонал, зает в сферата на науката.

Изпълнението на разходите за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения е 100% спрямо закона, а на другите възнаграждения – 132.6%. Изпълнението на разходите за социални осигуровки е 100,5%.

През годината на Селскостопанска академия е отпусната допълнителна субсидия в размер на 800 млн. лв., с цел покриване на належащи разходи за горива, енергия, външни услуги и др.

За 1998 година изпълнението на трансферите за фонд "Структурна и технологична политика" и фонд "Научни изследвания" е 100%, като за първия възлизат на 865.9 млн. лв., а за втория 863.9 млн. лв.

ФУНКЦИЯ "ОТБРАНА И СИГУРНОСТ"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	787.8 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	15.7 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	873.5 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	10.4 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо закона	110.9 %
в т.ч. капиталови разходи	66.2%

Във функция "Отбрана и сигурност" са включени финансовите средства за осигуряване на националната сигурност и отбрана, обществения ред и поддържането на отбранителния потенциал на страната. Тези средства са отчетени чрез бюджетите на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Националната служба за охрана, Националната разузнавателна служба, Гражданска отбрана, Главно управление на местата за лишаване от свобода и централния бюджет.

И през 1998 г. функция “Отбрана и сигурност” заема приоритетно и структуроопределящо място в държавния бюджет на Република България.

Със Закона за държавния бюджет за 1998 г. в общодържавните разходи по функция “Отбрана и сигурност” бяха одобрени 39.9 млрд.лв. за финансово осигуряване изпълнението на Националната програма за подготовка и присъединяване на Република България към Северноатлантическия съюз през 1998 г. Касовият отчет на разходите по тази програма е в размер на 38.5 млрд.лв., което представлява 98.9 % спрямо закона.

През 1998 г, на основание чл.34, ал.3 от ЗУДБ, в бюджетите на министерствата и ведомствата от функция “Отбрана и сигурност” са извършени вътрешни компенсирани промени по разходните параграфи. Освен това, на основание чл.35, ал.2 от ЗУДБ бяха увеличени разходите в размер на 97.5 млрд.лв., като 36.3 млрд.лв. са за сметка на преизпълнение на собствените приходи от дейността на министерствата и ведомствата и 61.2 млрд.лв. – от увеличаване субсидията от централния републикански бюджет за осигуряване на растежа на работните заплати в съответствие с политиката на правителството в областта на доходите в бюджетната сфера, както и за покриване на някои неотложни разходи, пряко свързани с отбраната и сигурността на страната.

Разходите за заплати, осигурителни вноски и други парични доволствия представляват 58.4% от общите разходи. Разходите за хранителното и вещевото доволствие и комунално-битовото обслужване на срочнослужещите и за покриване на текущите разходи, свързани с дейността на министерствата и ведомствата представляват 37.47% от общите разходи. Разходите за техническо осигуряване представляват 2.94%, а за капиталови разходи – 1.2% от общите разходи.

Анализът на структурата на разходите показва, че и през 1998 г. продължава тенденцията на увеличаване относителния дял на средствата за заплати, осигурителни вноски и други парични

доволствия за сметка на намаляване на относителния дял на инвестиционните разходи за техническо осигуряване, ново въоръжение, техника, системи и други капиталовложения, които пряко осигуряват националната сигурност и отбрана .

ФУНКЦИЯ “ОБРАЗОВАНИЕ”

1.Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	140.8 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	4.3 млрд.лв.
2 Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	171.3 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	14.3 млрд.лв.
4. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	121.7%
в т.ч. капиталови разходи	332.6%

Със средствата по функция “Образование” се осигурява финансирането на средното образование, което се планира в бюджета на Министерството на образованието и науката, в т.ч. помощни и климатични училища, социално-педагогически училища и интернати, домове за деца и юноши, професионални учебни заведения, повишаване квалификацията на учителите, домовете на учителите, националната детска база, ученически и студентски лагери, оборотния фонд за издаване и разпространение на учебници за учащите се от 1-8 клас, целеви средства по постановления на Министерския съвет за образованието и по програми на Европейския съюз за сътрудничество в областта на образованието, а също така с тези средства се финансира и средното образование, което е планирано в бюджетите на другите министерства и ведомства.

Изпълнението на разходите за заплати, други възнаграждения и осигурителни вноски е 116.3%.

Разходите за осигурителни вноски за 1998 г. са начислявани с 37 на сто върху разходите за заплати, като този процент е по-висок за педагогическия персонал в средното образование, който се осигурява с 40 на сто, съгласно заключителните разпоредби на Закона за пенсиите.

Разходите за други възнаграждения и плащания за персонала надвишават планираните средства. Изпълнението е 166.2 на сто, в резултат на изплащането на обезщетения при смяна на директори след проведени конкурси и съкращения, поради намален брой ученици.

Направените разходи за стипендии са в размер на 6.7 млрд. лв., при планирани 5.8 млрд.лв. Тези разходи са съобразени с промените в минималната работна заплата за страната през годината. Изпълнението им е 115.2%.

Използуван е остатъкът от отпуснатите целеви средства за осигуряване на течни горива и електроенергия за училищата в края на 1997 г. До средата на март 1998 г. с тези средства са разплатени разходите за електроенергия, а за следващите месеци плащанията са поети от бюджета на Министерството на образованието и науката. За покриване на недостига от средства, на основание чл. 35, ал. 2 от Закона за устройството на държавния бюджет, са отпуснати допълнително още 2 млрд.лв.на Министерството на образованието и науката за разплащане на разходите за електроенергия.

Разходите за храна на учениците в неравностойно социално положение и за предпазна за здравето храна в професионалните учебни заведения, където учениците провеждат учебната и производствена практика при вредни и специфични условия на труд, са усвоени 95.3 на сто. Голяма част от необходимите средства са изплатени от извънбюджетни сметки, тъй като са от помощи и дарения.

Целевите средства, отпуснати по постановления за образованието са изпълнени около 88 на сто. Средствата по ПМС 103 от 1993 г. за осъществяване на образователната дейност сред българите в чужбина са изпълнени 165.4 на сто за сметка на някой от другите разходи. Предвидените средства за участието на страната ни в програмата на Европейския съюз "СОКРАТЕС" не са усвоени през изминалата година. През 1998 г. е извършена подготовка за участието

ни в тази образователна програма. Пълноправното ни членство започва от 1 януари 1999 г.

Средствата по ПМС № 218 от 1994 г. за издаване и разпространение на учебници за усвоени 93 на сто. Издателствата са задължени в срок до 31.12.1998 г. да представят калкулациите на разходите, след което има двадесетдневен срок за обработването и разплащането им. Останалата част от разходите ще бъдат изплатени през 1999 година.

Капиталовите разходи по отчет по функция "Образование" са 14.3 млрд.лв. при 4.3 млрд. лв. по закон. На основание чл. 35, ал. 2 от ЗУДБ са предоставени допълнителни средства в размер на 7.3 млрд.лв., за училищата от системата на Министерството на образованието и науката за основни ремонти на училищни сгради, отлагани повече от 10-15 години, като в резултат се подобриха значително условията за провеждане на учебните занятия.

ФУНКЦИЯ "ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ"

1.Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	236.3 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	17.9 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	255.4 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	20.6 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	108.1%
в т.ч. капиталови разходи	115.1%

С разчетените по Закона за държавния бюджет на Република България за 1998г. средства по функция "Здравеопазване" в размер на 236.3 млрд.лв. се осигури издръжката на здравните заведения от републиканския бюджет към Министерството на здравеопазването, Министерството на транспорта, университетските болници, Клинична болница "Лозенец", Военномедицинска академия и др., както и целевите разходи в здравеопазването за лечение в чужбина, тестове за СПИН и хепатит, ваксини, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, апарати и консумативи за хемодиализа, борба с туберкулозата и други социалнозначими заболявания, национални програми по трансплантация и др.

Касовото изпълнение на бюджета към 31.12.1998г. е в размер на 255.4 млрд.лв. или 108.1% спрямо разчета по закона.

Тези средства осигуряват финансовата издръжка на здравните заведения и работещите в тях 39 492 щатни бройки медицински и друг персонал. Средствата за заплати, други възнаграждения и социални осигуровки представляват 38.3% от отчета на общите разходи за 1998 година.

Усвоените средствата за храна представляват 124.7% спрямо закона на разходите по тази функция, но въпреки това са недостатъчни за осигуряване на нормално лечебно хранене на болните.

Средствата за медикаменти заемат значителен дял в общия размер на разходите за здравеопазване – 29.2%. През 1998г. от заема от Световната банка са използвани 14.5 млн. щ.д. за изплащане на централизираните доставки от Министерството на здравеопазването.

Фактическите разходи за горива и енергия през 1998г. са значително по-големи от отчетените, тъй като съгласно ГУБ №11, раздел I V, т 4 от 1997г. от централния бюджет са предоставени допълнително целеви средства по набирателната сметка на Министерството на здравеопазването в размер на 49.9 млрд.лв. за разплащане с доставчици на горива, електро и топлоенергия през зимния сезон за всички здравни заведения.

Разходите за външни услуги се увеличават близо два пъти спрямо разчета по закона за бюджета, поради все по нарастващите суми, заплащани за абонаментното поддържане на медицинската техника и апаратура, компютърна техника, моторните превозни средства и др.

Средствата за текущ ремонт по отчет представляват 455.6% спрямо закона за бюджета. Средствата по този параграф са крайно недостатъчни, тъй като сградния фонд на здравните заведения се нуждае от непрекъснати текущи ремонти, главно по предписание на Хигиенно- епидемиологичните инспекции.

Изпълнението на средствата, предвидени за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи е 115.1% спрямо разчета по закона за бюджета.

През 1998г. редица национални здравни заведения получиха допълнително средства целево за покриване на задължения за медикаменти, консумативи и апаратура на основание § 20, ал.1 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет от приватизация на държавни предприятия. Общо разпределените средства възлизат на 1 600 000 германски марки и 1 465 627 щатски долари.

В края на годината, на основание чл.35, ал.2 от Закона за устройство на държавния бюджет по бюджетите на университетските болници, висшите медицински училища и Военномедицинска академия бяха разпределени допълнително общо 10.4 млрд. лв. за покриване на натрупани задължения през годината.

Извън отчета за касовото изпълнение на бюджета в общодържавните разходи по централния бюджет ежегодно се предвиждат средства и за други, присъщи на здравеопазването разходи, които не са включени пряко в бюджетите на министерствата и ведомствата. Това са средствата за допълнителни възнаграждения за резултати от здравна дейност на основание ПМС № 143 и Наредба №13 на Министерството на здравеопазването от 1996г. За тази цел през 1998г. са изразходвани 2.5 млрд.лв. за здравните заведения, финансирани от републиканския бюджет. Отделно от тях 365 млн.лв. са предоставени на МЗ за покриване на разходите за данъци, мита и такси по заема от Световната банка за реструктуриране на здравния сектор в Р България и 38.3 млн. лв. за изплащане на наем за реституиран имот на Еврейската организация “ Шалом”.

ФУНКЦИЯ “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ”

ГРУПА “РАБОТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ И ЗАЕТОСТТА”

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	1.6 млрд.лв.
в т. ч. капиталови разходи	0.5 млрд.лв.

2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	12.6 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	2.4 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	787.5%
в т.ч. капиталови разходи	480%

С извършените разходи по група "Работи и служби по социалното осигуряване и заетостта" в размер на 12.6 млрд.лв. се осигури финансирането за издръжката на: детско селище "Качулка" гр. Сливен, "Дом за стари хора" - с. Баня, Националния център за социални грижи към Министерството на труда и социалната политика, издръжката на Дома за социален патронаж на дейците по културата към Министерството на културата.

Процентът на касовото изпълнение на група "Работи и служби по социалното осигуряване и заетостта" спрямо разчета по закона е 787.5%.

Относителният дял на разходите за храна са 96.7% спрямо текущата издръжка, това се дължи на факта, че на Министерство на труда и социалната политика са предоставени 0.9 млрд.лв. за закупуване на консервирана продукция за есенно-зимния сезон за 1998 –1999 година, съгласно Решение № 414 от 14.08.1998 г. на Министерски съвет.

В процеса на изпълнение на бюджета са предоставени допълнително за капиталови разходи 2 млн.лв., на основание ПМС № 488 от 1998 година.

ФУНКЦИЯ “ ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА”

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	13.1 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	7.8 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998г.	43.9 млрд. лв.
в т.ч. капиталови разходи	38.0 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	335.1%
в т.ч. капиталови разходи	487.2%

Във функцията са включени дейности на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на опазването на околната среда и водите.

Касовото изпълнение на текущите разходи спрямо разчета по закона представлява 112%, докато капиталовите разходи и прираста на държавния резерв са 487.2%.

Изпълнението на разходите за текущата издръжка представлява 112.1% спрямо разчета по закона. При текущия ремонт се отбелязва значително увеличение на изразходваните средства спрямо закона за бюджета, поради създаването на Дирекцията за национален строителен контрол към МРРБ и нейните териториални поделения, съгласно Закона за териториалното и селищно устройство.

Със Закона за държавния бюджет са разчетени 1 052 щатни бройки, а към 31.12.1998 г. заетите са 1 007 щатни бройки.

Капиталовите разходи по тази функция, разчетени по Закона за държавния бюджет за 1998 г. са в размер на 7.8 млрд. лв. Разходите по отчет са 38 млрд.лв. и са насочени към изграждане на крупни водоснабдителни и геозащитни обекти и обекти за опазване на околната среда. Отпуснати са и допълнително средства за изграждане на пречиствателни станции – 1.1 млрд.лв., водоснабдителни обекти – 6.1 млрд.лв., за изграждане на транспортен възел "Родопи" – гр.Пловдив – 2.2 млрд.лв. и за изграждане на обекти от инженерната инфраструктура извън обсега на жилищните сгради – 3 млрд.лв.

ФУНКЦИЯ "ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА И РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ"

Извършените разходи по тази функция през отчетната година са в размер 74.8 млрд.лв. при утвърдени със закона 64.2 млрд.лв. Капиталовите разходи по функция "Почивно дело, култура и религиозни дейности" представляват разходи за строително-монтажни работи, за придобиване на дълготрайни материални активи, за проектно-проучвателни работи и за основен ремонт на обекти на

Министерство на културата, Българско национално радио, Българска национална телевизия, Главно управление на архивите. В процеса на изпълнението на бюджета с ПМС № 176 от 1998г. за сметка на извънбюджетни средства са предоставени допълнителни средства за капиталови разходи на културните институти в размер на 1.3 млрд.лв. приходи.

ГРУПА " ПОЧИВНО ДЕЛО"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	0.4 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	0.1 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998г.	1.0 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	0.5 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	250%
в т.ч. капиталови разходи	500%

Извършените разходи по група "Почивно дело" през 1998 г. са 1 млрд.лв. и са предназначени за издръжка на почивната база на министерствата.

Разходите за заплатите и възнагражденията за персонала са в размер на 54.7 млн.лв. или 43.9% спрямо разчета по закона Разходите за социални осигуровки са в размер на 20.6 млн.лв. и са 44.8% от разчетените за тази цел, като това се дължи на намаляване на средногодишните щатни бройки от 107 на 50. При средствата за издръжка процента на изпълнение спрямо разчета по закона е 320.5%, но те представляват 40.6% от всички разходи по група "Почивно дело" по отчет за 1998г. Намаление на относителния дял на текущите разходи в общите разходи по функцията /от 85.2% по закон на 48.4% по отчет/ е за сметка на увеличението на относителния дял на извършените капиталови разходи /от 29.5% утвърдени със закона на 51.6 % по отчет/. От отчета на група "Почивно дело" за 1998г. за първи път през последните няколко години се забелязва реструктуриране на разходите, които до 1997г. бяха насочени основно за текущи разходи, а от 1998г. към обновяване и модернизиране на почивните бази. Това е свидетелство, че за първи път през 1998г. на министерствата и ведомствата е предоставена субсидия, даваща им възможност не

само да експлоатират почивните си бази, но и да извършват и инвестиционна дейност.

През 1998г. преобладаващата част от министерствата и ведомствата финансираха дейностите по "Почивно дело" по реда на извънбюджетните средства, като предназначенията субсидия от централния бюджет чрез предоставяне на трансфер директно постъпваше в извънбюджетните сметки. Това е причината средствата по плана и отчета да не отразяват всички извършени разходи по тази функция.

ГРУПА " ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	0.6 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	0.7 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	116.7%

Изпълнението на разходите по бюджета на ведомствата, в които има група "Физическа култура и спорт" е 656.4 млн.лв.. Тези разходи са извършени от Комитета за физическото възпитание и спорта като ведомство, провеждащо държавната политика в областта на спорта.

Най-голям дял в общия обем на разходите имат средствата, изразходвани за участието на българските спортисти в Олимпийските игри Нагано,98 и подготовката им за участие в Олимпийските игри Сидней 2000г., както и за извършване на допингов контрол. Изпълнението на общите разходи е 656.4 млн.лв. при утвърдени със закон 650.6 млн.лв., в т.ч. текущи разходи 555.8 млн.лв при 650.6 млн. лв по закон; капиталовите разходи са 100.6 млн. лв. по отчет.

ГРУПА "КУЛТУРА"

1.Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	62.9 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	5.2 млрд.лв.
2.Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	72.8 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	6.8 млрд.лв.
3.Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	115.7 %
в т.ч. капиталови разходи	130.8%

Извършените разходи по група "Култура" за министерствата и ведомствата са в размер на 72.8 млрд.лв., с които се осъществява: част от издръжката на драматичните и куклени театри, оперите, оркестрите и ансамблите, Народната библиотека "Св.св.Кирил и Методий", националните музеи и галерии; ремонтите, в.т.ч. за консервацията и реставрацията на недвижимите паметници на културата, филмопроизводството, книгоиздаването; издръжката на културните центрове в чужбина; международната културна дейност; цялостната дейност на архивното дело; дейността на Българското национално радио и Българската национална телевизия; музей и училище"В.Априлов"- гр.Габрово към МОН, музей към ССА.

Със закона за бюджета са разчетени 12 112 щатни бройки, а към 31.12.1998г. заетите в отрасъла на републиканско подчинение са 10 810 щатни бройки.

Относителният дял на разходите за работна заплата на персонала, нает по трудови правоотношения е 30.2 % от общия обем на всички разходи.

За текуща издръжка на отрасъла са разходвани 31.8 млрд.лв. при разчетени 26.9 млрд. лв. по закон. Относителният дял на разходите за материали, горива и енергия е 16.2 % от текущата издръжка или при разчетени 4.2 млрд.лв. са отчетени 5.1 млрд.лв.

Разходите за храна по отчет са 32 млн.лв. или 0.1 на сто от текущите разходи и са за храна с предпазно действие, съгласно Наредба № 8 от 1987г.

Капиталовите разходи са 6.8 млрд. лв. при разчетени 5.2 млрд.лв. по закон.

ГРУПА " РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	0.3 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	0.3 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	100%

От бюджета на Министерски съвет – Дирекция по вероизповеданията за субсидиране на дейности в областта на религиозното дело през 1998 г. са изразходвани 309.4 млн.лв.под

формата на субсидии за организации с идеална цел за текуща дейност, както следва:

1. За строителство на нови храмове – 96 млн.лв.
2. За ремонт на храмове и манастири – 174 млн.лв.
3. За мюсюлманското изповедание – 20 млн.лв.
4. За арменската православна църква – 3 млн.лв.
5. За израилтянския духовен съвет – 4 млн.лв.
6. За други религии, официално признати в България–12.4 млн.лв.

ФУНКЦИЯ “ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ”

ГРУПА " МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ”

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 год.	3.4 млрд.лв.
в т.ч.капиталови разходи	3.2 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	2.3 млрд.лв.
в т.ч.капиталови разходи	2.1 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	67.6%
в т.ч.капиталови разходи	65.6%

Разходите за 1998 г. по група "Минно дело, горива и енергия" са в размер на 2.3 млрд.лв. и представляват 67.13% спрямо уточнения план, с което бе осигурена издръжката на дейностите на Националната агенция за енергийна ефективност, Министерството на околната среда и водите, Комитета по енергетика и Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели. Разходите за капитални вложения имат преобладаващ дял в общия обем на разходите по тази функция - съответно 92.6% като разчети по закона и 92.5% по отчет.

Със Закона за бюджета са разчетени 38 щатни бройки, а към 31.12.1998 г. заетите бройки са 35.

Разходите за работна заплата и други възнаграждения на персонала и свързаните с тях социално осигурителни плащания са 65.5 %, от общия обем на текущите разходи.

За текуща издръжка по подгрупа при разчетени 126.9 млн.лв. по закон, са разходвани 58.7 млн.лв. по отчет, като най-голям относителен дял заемат разходите за външни услуги – 35.3% и за материали, горива и енергия – 32.5%.

ГРУПА "СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 год.	17.8 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	0.4 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	17.4 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	1.4 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	97,8%
в т.ч. капиталови разходи	350%

По група "Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов" са извършени разходи в размер 17.4 млрд.лв., с което бе осигурена издръжката на дейности в Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа и Министерство на промишлеността.

Със Закона за бюджета са разчетени 3 852 щатни бройки, а към 31.12.1998 год. заетите са 3 029.

Разходите за работна заплата и други възнаграждения на персонала и свързаните с тях социално осигурителни плащания са 46.5 % от текущите разходи.

За текуща издръжка при разчетени 9.8 млрд.лв. по закон, са разходвани 8.5 млрд.лв. по отчет, като най-голям относителен дял заемат разходите за материали, горива и енергия – 49.1%, външни услуги – 13% и други разходи - 27.9%. По параграф 12- "Други разходи" са съсредоточени основно разходите за покупка на ракети, рибен генофонд, изграждане на тържища, поддържане на екологичното равновесие и ветеринарно –медицинско обслужване на дивеча и други.

Капиталовите разходи са 8.2% от всички разходи по функцията при разчетени 2.3% по закон.

ГРУПА "ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 год.	45.9 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	14.8 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	39.8 млрд.лв.

в т.ч. капиталови разходи	6.9 млрд.лв
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	86.7%
в т.ч. капиталови разходи	46.6%

През 1998 г. са извършени разходи по група "Транспорт и съобщения" в размер на 39.8 млрд.лв., с което бе осигурена издръжката на дейности в Министерство на транспорта, Главно управление на пътищата и Комитета по пощи и далекосъобщения.

Със Закона за бюджета са разчетени 8 981 щ.бр., а към 31.12.1998 год. заетите са 8 821 щатни бройки.

От общия обем на текущите разходи / 32.9 млрд. лв./, тези за работна заплата и други възнаграждения на персонала и свързаните с тях социално осигурителни плащания са с най-голям относителен размер – 63.6%.

За текуща издръжка са разходвани 11.6 млрд.лв. по отчет, като най-голям относителен дял в тях заемат разходите за материали, горива и енергия – 40.8%, външни услуги – 26.6%, други разходи – 11.8% .

Капиталовите разходи са 6.9 млрд.лв. при разчетени 14.8 млрд. лв. по закон.

ГРУПА "ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 год.	1. 8 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	1.2 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	66.7%

Извършените разходи по група "Промисленост и строителство" през 1998 г. са 66.7% от разчетените по закон и са свързани с финансирането на дейностите в Министерството на промишлеността.

Най-голям относителен дял от текущите разходи заемат други разходи - 97.3%, като тук се включват таксите, свързани с лицензии и др.

Останалите разходи, свързани с веществена издръжка, са за иновационната политика, извършвана от Министерството на промишлеността. капиталовите разходи са 5.9 млн.лв.

ГРУПА "ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА"

1. Общо разходи по ЗДБ за 1998 год.	6.2 млрд.лв.
2. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	11.8 млрд.лв.
3. Процент на изпълнение спрямо ЗДБ	190,3%

През 1998 г. по група "Други дейности по икономиката" бяха извършени разходи в размер на 11.8 млрд.лв., с което бе осигурена издръжката на дейности в Комитета по стандартизация и метрология, Патентно ведомство, дейности в ГУДА, Министерския съвет, отбранително-мобилизационни запаси в Министерство на промишлеността, Българско национално радио, Българска национална телевизия и Главно управление на архивите към Министерския съвет.

Със Закона за бюджета са разчетени 1 512 щ.бр., а към 31.12.1998 г. заетите са 1 587 щатни бройки.

Разходите за работна заплата и други възнаграждения на персонала и свързаните с тях социално осигурителни плащания са 51.4% от текущите разходи.

За текуща издръжка по подгрупа са разходвани 5 млрд.лв. при разчетени 2.4 млрд.лв. по закон, като най-голям относителен дял заемат разходите за материали, горива и енергия – 54.1%, други разходи – 23.7%, външни услуги – 12.4% и др.

По отчет към 31.12.1998 год. капиталовите разходи по функцията са 1.1 млрд.лв.

ФУНКЦИЯ "ДРУГИ РАЗХОДИ"

Разходите по тази функция в министерствата и ведомствата са в размер 289.9 млн.лв и са свързани с изплащането на лихви.

Субсидия от централния републикански бюджет на Българската академия на науките

При разчетена по закона субсидия за Българската академия на науките в размер 24.7 млрд.лв., през 1998 г. са преведени 31.2 млрд.лв. или изпълнението на закона е 126.3%. Увеличението на субсидията се наложи поради недостиг на средства за покриване на належащи нужди във връзка с изпълнението на задачи с общонационално значение.

Субсидии от централния републикански бюджет на държавните висши училища

Финансирането на висшите училища и колежаите се осигурява чрез собствени приходи и субсидия от централния републикански бюджет. Разчетената субсидията за висшите държавни училища и колежи по закон е в размер 127.9 млрд.лв. По отчет са преведени 146.7 млрд.лв. или в повече с 14.7 %. За някои висши училища бяха предоставени допълнително средства от държавния бюджет за капиталови разходи: за ТУ – София 1.20 млрд.лв., за ТУ – Пловдив – 0.25 млрд.лв. и за ДМА – 0.1 млрд.лв. по силата на Решение №488 на Министерския съвет от 1998 г. В съответствие със Закона за висшето образование, висшите училища получават субсидия от бюджета на база на броя на обучаваните студенти. Поради недостигнати контингенти учащи се, в края на 1998 г. някои висши училища възстановиха в бюджета предоставената им в повече субсидия. Получената субсидия и собствените приходи на висшите училища бяха използвани през учебната година главно за заплати на преподавателите, стипендии, за отопление и осветление, за извършване на спешни ремонти в учебните сгради и студентски общежития и столове.

Направените разходи за стипендии са в размер на 9.5 млрд. лв., при разчетени по закон 10.2 млрд.лв. Тези разходи са съобразени с промените в минималната работна заплата за страната през годината. Изпълнението им е 93.1%. В съответствие с чл. 17 от ПМС № 35 от 11

февруари 1998 г. за изпълнението на държавния бюджет на РБългария, неусвоените средства от стипендии на студентите по държавна поръчка, от помощи по Указа за насърчаване на раждаемостта и от недостигнати контингенти учащи се, се възстановява в приход на централния бюджет. В тази връзка, в края на 1998г. в републиканския бюджет са възстановени неусвоените средства за гореизброените цели.

Субсидии за текущата дейност на организациите с идеална цел за 1998 г.

Утвърдената с чл. 8 от Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 година, целева субсидия за организациите с идеална цел, възлиза общо на 1.5 млрд. лв.

За организациите на инвалидите разчетената по закон субсидия е в размер 303.2 млн. лв. В течение на годината са извършени корекции в размер на субсидиите за “Съюза на инвалидите в България” и за “Съюз на военноинвалидните кооперации”. С тези корекции общата сума на целевата субсидия за организациите на и за инвалидите е увеличена на 324.6 млн. лв. т.е. 7.1%.

Преобладаващият брой организации отчитат 100% усвояване на субсидията. Незначителни отклонения отчитат само “Съюз на военноинвалидните кооперации” и “Централния съюз на ТПК”.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 1998г. е разчетена субсидия на “Федерацията за защита на потребителите в България” за подпомагане дейността на федерацията и за издръжка на регионалните съюзи на потребителите в размер на 12.1 млн. лв. По отчет същата е преведена и усвоена 100 процента.

Изпълнение на бюджетите на областните администрации

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 1998г. и ПМС №35/1998г. се утвърдиха бюджетите на областните администрации, в които се определят разходи в размер на 7523.1 млн.лв., покрити с 17.8 млн.лв. собствени приходи и 7505.3 млн.лв. субсидии от републиканския бюджет.

Относително спокойната икономическа обстановка и стабилния валутен курс осигуриха ритмичност в преводите на субсидиите и в края на 1998 г., след като им бе преведена сто процента от субсидията областните администрации приключиха годината без неразплатени разходи.

Спрямо първоначално заложените в бюджетите неданъчни приходи областните администрации реализират преизпълнение в размер на 132.8 млн.лв. или със 746% повече спрямо разчета по закона. По бюджета на Софийската областна администрация са постъпили трансфери от извънбюджетни сметки в размер на 107.1 млн.лв. Извършените разходи са с 1148.8 млн.лв. повече спрямо първоначално разчетените по бюджетите им, което представлява преизпълнение с 15%.

Разходите за заплати, социални осигуровки и други възнаграждения на персонала представляват 50% от всички разходи на областните администрации, издръжката на персонала формира 37% от разходите и 13% от разходите са били за основен ремонт и придобиване на дълготрайни активи. Относителният дял на отделните функции в общия размер на разходите е както следва: функция "Общи държавни служби", група "Изпълнителни и законодателни органи" – 35%, функция "Отбрана и сигурност" – 5%, "Здравеопазване" – 58% и общо останалите функции "Социално осигуряване, подпомагане и грижи", "Почивно, културно и религиозно дело" и "Икономически дейности и услуги" – 2%.

По реда на Решение на Министерския съвет №488 беше предоставена целева субсидия на областна администрация Пловдив за ремонт на сградата, в която ще се премести администрацията.

С чл.6, ал.2 от Закона за обезщетяване на собствениците на одържавени имоти към областните администрации, считано от 1 юли 1998г. се създадоха служби по изпълнението на закона. За издръжка на тези служби бяха отпуснати допълнително средства от републиканския бюджет, под формата на субсидии в размер на 2921.3 млн.лв., в т.ч за заплащане на вещи лица 2675.4 млн.лв. За целта беше увеличена и числеността на персонала в областните администрации с 74 щатни бройки.

По предложение на Софийска областна администрация се намали числеността на персонала в дейностите с обслужващ характер (8 щ.бр.) и освободените средства се използваха по реда на §7 и §8 от ПМС №14/23.01.98г. за работните заплати в бюджетните организации и дейности. В края на 1998г. за нуждите на областните служби за социално подпомагане от числеността на областните администрации бяха предоставени 8 бройки на Министерството на труда и социалната политика.

Изпълнение на общинските бюджети

На основата на касовото изпълнение на общинските бюджети за 1998 г. се установи следното:

Собствени приходи

При първоначален разчет на собствените приходи в консолидираната фискална програма за 1998 г. в размер на 835.4 млрд. лв. на основата, на която е приет Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г., на сесии на общините са приети собствени приходи по общинските бюджети в размер на 1005.54

млрд.лв. или в повече с 170.2 млрд.лева. Основните причини за тази значителна разлика се коренят в:

- Завишаване на собствените приходи с цел създаването на допълнителни бюджетни кредити по разходната част на общинските бюджети, включително и за финансиране на текущи и основни ремонти и дълготрайни активи;

- Недостатъчна оценка (прогнози) на данъчните органи в резултат на липсата на оценъчна база на реформата в данъчната система на страната.

Отчетените собствени приходи за 1998 г. по общинските бюджети възлизат на 1027.5 млрд.лв. или с 192 млрд.лв. в повече от разчета.

Със Закона за общинските бюджети (чл.20) беше възложено на общинските администрации събирането на собствените приходи в общинския бюджет освен в случаите, в които със закон е предвидено друго. Такива приходи, администрирани от общините са неданъчните приходи (наеми от общинско имущество или земя), местните такси по Закона за местните данъци и такси, глоби и административни наказания, както и други неданъчни приходи и основно продажба на общинско имущество. В посочените по-горе видове приходи не се включват приходите от приватизация на общински предприятия или части от тях.

При разчет по Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. на неданъчните приходи 137.1 млрд.лв. изпълнението е 153.3 млрд.лв. или в повече с 16.2 млрд.лв.

В частта за общинските такси при разчет по Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. 95.6 млрд.лв. изпълнението е 104.2 млрд.лв. или в повече с 8.5 млрд.лева.

Голямо преизпълнение е реализирано и в частта на собствените приходи, отнасяща се до другите неданъчни приходи, включващи основно продажби на общинско имущество, отдаване на концесии и други. При разчет по Закона за държавния бюджет на Република

България за 1998 г. 4.6 млрд.лв. към 31.12.1998 г. са отчетени 15.8 млрд.лв. или в повече 11.2 млрд.лв.

Субсидии от ЦРБ

При одобрен размер на бюджетните взаимоотношения на общините с републиканския бюджет за 1998 г. 434.9 млрд.лв., от които под формата на общи субсидии 426 млрд.лв., целеви субсидии 52 млрд.лв. и вноски 43.1 млрд.лв., към 31.12.98г. уточненият им план е съответно, за всичко взаимоотношения 596.4 млрд.лв., в т.ч. общи субсидии 511.4 млрд.лв., целеви субсидии 126.3 млрд.лв. и вноски 41.3 млрд. лева. Разликата, в размер на 161.5 млрд.лв. е компенсирана и се дължи на:

В общите субсидии – увеличение с 85.17 млрд.лв.:

- 8.4 млрд.лв. - еднократно допълнително възнаграждение в размер на 20 хил.лв.;
- 7.2 млрд.лв. - средства за увеличаване на средната месечна брутна работна заплата на полувисшия и среден медицински персонал за периода от 1 април до 31 декември 1998 г.;
- 0.7 млрд.лв. - компенсиране на по-високите заплати на зам. председателите на поземлените комисии;
- 55.6 млрд.лв. – за изплащане през ноември на еднократно допълнително възнаграждение в размер на една месечна брутна работна заплата;
- 6.9 млрд.лв. – допълнителни средства за социални помощи;
- 1.2 млрд.лв. – допълнителни средства за разплащане на редовна ноемврийска заплата;
- 8.4 млрд.лв. – допълнителни средства за ел.енергия;
- - 3.1 млрд.лв. – други корекции на бюджетните взаимоотношения.

В целевите субсидии – увеличение с 76.3 млрд.лв.:

- 14.0 млрд.лв. – за ремонт на общински учебни заведения;
- 61.9 млрд.лв. – по инвестиционната програма;

- 0.4 млрд.лв. – други корекции на бюджетните взаимоотношения.

Извършени са трансформации на целева субсидия в обща, в размер на 1.6 млрд.лева.

Разходи

При разчет на разходите за общините по Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. в размер на 1270.3 млрд.лв. приетите от общинските съвети бюджети са в размер на 1424 млрд.лв. или в повече с 153.8 млрд.лв. Изпълнението на разходите за 1998 г. е в размер на 1658.9 млрд.лв., което е с 388.6 млрд.лв. повече спрямо разчета. Тези допълнителни разходи са осигурени за сметка на преизпълнение на собствените приходи в размер на 189.6 млрд.лв., допълнително представена субсидия от републиканския бюджет в размер на 161.5 млрд.лв. и друго финансиране 31.4 млрд.лв.

Разпределението на допълнителните разходи по основни видове разходи е както следва: заплати 53.9 млрд.лв., социални осигуровки 15.6 млрд.лв., издръжка – 146.7 млрд.лв., субсидии за общински предприятия и организации с идеална цел (читалища) – 22.6 млрд.лв.,

Разходите, извършени от общините през 1998 година за придобиване на ДМА възлизат на 176.8 млрд. лева. Изпълнението на разходите за придобиване на ДМА от общините през 1998 г., финансирани с целева субсидия от републиканския бюджет, възлиза на 112.9 млрд. лева, което е 98.96 % от уточнения план. По отношение изпълнението на разходите, извършени от общините с целеви субсидии от републиканския бюджет трябва да се има предвид, че в съответствие с чл. 12, ал. 2 от Закона за държавния бюджет на Република България за 1998 г. целева субсидия за придобиване на МДА в размер на 1.6 млрд. лева е трансформирана в обща субсидия, което обуславя високия процент на изпълнението спрямо уточнения план. Също така трябва да се отбележи, че първоначалният план на общините включва целева субсидия от републиканския бюджет - 63.4

млрд. лева, която впоследствие е увеличена с Решение № 488 на Министерския съвет от 1998 г. и на основание чл. 35, ал. 2 от Закона за устройство на държавния бюджет. В извършените разходи за придобиване на ДМА от общините за 1998 г. приблизително равен дял имат разходите, финансирани с целева субсидия от републиканския бюджет – 48.02 % и от другите източници на консолидирания бюджет – собствени бюджетни и извънбюджетни средства – 49.42 %. Собствените бюджетни средства на общините заемат дял от 27.44 %; собствените извънбюджетни фондове и сметки - 21.98 %. От националните фондове са финансирани 2.09 % от разходите.

От извършените разходи за придобиване на материални дълготрайни активи от общините за 1998 г. преобладаващата част - 73.35% е ангажирана за обекти на капиталното строителство в инженерната и социалната инфраструктура. От посочения факт може да се направи извод, че тези разходи имат косвено влияние за икономически растеж на националното стопанство, тъй като поддържат определено ниво на заетост на работната сила или създават нови работни места в строителството, както и при производството на строителни материали и други материални ресурси от местно производство.

Анализ на разходите на общините по някои основни функции

Функция” Образование “

Размерът на бюджета на отрасъл “Образование” в общините по разчети на закона за 1998 г. е 421.4 млрд.лв. Първоначално приетият от общините бюджет за отрасъла възлиза на 475 млрд.лв. Изпълнението на бюджета спрямо разчета по закона е 117.1 %, а спрямо уточнения план 103 %.

През течение на годината на основание чл. 23 на ПМС № 35 от 1988 г. на общините бяха предоставени от държавния бюджет допълнителни средства за ремонт на учебни заведения в размер на 5

млрд. лв., за великденски възнаграждения по 20000 лв. на заетия персонал, които заедно със средствата за осигурителни вноски са в размер на 4.1 млрд.лв.

По реда на чл. 35 ал. 2 от Закона за устройство на държавния бюджет с Решение № 488 на Министерския съвет се отпуснаха допълнително 14 млрд.лв. за ремонт на учебни и учебно-възпитателни заведения . Същите бяха разпределени на база подадените заявки от общините за необходимостта от ремонт на учебните заведения и броя на училищата и детските заведения в общината.

По бюджетите на общините бяха осигурени допълнително 18.7 млрд.лв. за 13-та заплата и 7.3 млрд.лв. за осигурителни вноски или всичко 26 млрд.лв. Освен тези средства за субсидираните бройки – за персонала в ученическите столове бяха осигурени 0.1 млрд.лв.

Независимо, че по общинските бюджети за отрасъла бяха осигурени допълнителни средства - от собствени приходи, които са 475 млрд.лв. /112.7% спрямо първоначалния план/ и от държавния бюджет за изплащане на трудови възнаграждения, ел. енергия, социални разходи и други, към края на годината за отрасъла останаха неразплатени разходи в размер на 17.2 млрд.лв., в т.ч.: заплати - 5.82 млрд.лв., осигурителни вноски - 2.4 млрд.лв., стипендии - 0.4 млрд.лв., храна -1.3 млрд. лв. и други разходи - 6.6 млрд.лв.

Освен тези помощи бюджета на общинското образование бе подпомогнат значително и с осигурените средства за ел. енергия, топлоенергия, твърдо и течно гориво в размер на 95.1 млрд.лв. С тази помощ през изминалата година учебните процеси в системата преминаха без проблеми и не се наложиха “ дървени ваканции”.

Функция “ Здравеопазване “

По функция “ Здравеопазване” касовият отчет на бюджета за 1998 г. показва преизпълнение с 55.3 млрд.лв. спрямо разчета по закона за 1998г. /получено от допълнително разкрити собствени приходи, от преизпълнение на собствените приходи и от прилагането

на нормативни актове на Министерския съвет/ и с 33.8 млрд.лв. спрямо първоначалния план, приет на сесия на общините. Целевите субсидии за капиталови разходи са 15.5 млрд.лв. при 8.5 млрд.лв. по закон и 14 млрд.лв. първоначален план. Влияние върху размера на разходите в общинското здравеопазване оказаха структурните промени в системата на здравеопазването, произтичащи от изпълнението на международни и национални програми за реструктуриране на публичните здравни заведения. Отчетът възлиза на 433.7 млрд.лв., или спрямо разчетите на ЗДБ е отчетен ръст от 114.6%.

С Решение № 488 от 1998 г. се предоставиха средства за ремонт на някои здравни заведения, които успоредно с целевите средства за основен ремонт на здравните заведения, съгласно чл.23 на ПМС №35 от 1998 г. в размер на 1.3 млрд.лв. създадоха необходимите условия за редица здравни заведения да продължат дейността си .

НЯКОИ ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ ОТ ФИСКАЛНИЯ РЕЗЕРВ

ФОНД “ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ И БЕЗРАБОТИЦА”

1. Наличност на 01.01.1998 г.	40.5 млрд.лв.
2.Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	175.6 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	6.3 млрд.лв.
3. Отчет на разходите към 31.12.1998г.	140.4 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	4.4 млрд.лв.
4. Наличност към 31.12.1998 г.	70.6 млрд.лв.

Съгласно чл.10 от Закона за защита при безработица и насърчаване на заетостта /ЗЗБНЗ/ със средствата от фонд "ПКБ" се осигурява социалната защита на безработните, тяхната квалификация и преквалификация , насърчаване на заетостта, чрез разработването на програми и мерки в областта на заетостта при безработица и се финансира системата на Националната служба по заетостта и на Надзорния съвет на фонда.

Общите приходи по бюджета на фонд "Професионална квалификация и безработица" за 1998 г. възлизат на 191.8 млрд.лв. по

разчети на закона и на 160.6 млрд.лв. по отчет. В процент изпълнението спрямо разчета е 83.7%.

Основен източник са задължителните вноски, регламентирани в чл. 19 от Закона за защита при безработица и насърчаване на заетостта (98.4 на сто от общите приходи на фонда). В процент изпълнението спрямо разчета е 88.3%. До месец юли 1998 г. вноските са в размер на 5 %, а от 01.07.1998 г. - в размер на 4.5 %. Неизпълнението на плана по този параграф се дължи на ниската събираемост на вноските за фонд "ПКБ" от частния сектор, както и на произтичащите процеси на преустройство в икономиката ни.

През 1998 г. от Заемът за оздравяване / 4078 - BUL / от Световната банка на Националната служба по заетостта са преведени средства в размер на 10 млрд.лв., като заложените по разчет са 13.8млрд.лв. Това се дължи на спада на равнището на безработица в края на годината, вследствие на неосъществяването на структурната реформа в икономиката ни. От тези средства се изплаща еднократно парично обезщетение във връзка с ликвидацията или финансово оздравяване на търговски дружества с преобладаващо държавно или общинско участие. Размерът на изплащаното еднократно парично обезщетение на едно лице до 1 март 1998 г. възлиза на левовата равностойност на 250 щатски долара. От 1 март 1998 г. размерът на изплащаното еднократно парично обезщетение на едно лице е повишено на 1 млн.лв. с Постановление № 100 от 1998 г. на Министерски съвет.

По отчет общият размер на разходите на фонда възлизат на 140.4 млрд.лв., което представлява 80% от предвидените по разчети на закона 175.6 млрд.лв. Преобладаваща част от тях 55.4% от общата сума на разходите, са обезщетенията и помощи на безработни. Разходите за провежданата активна политика са 16.3% от общия размер на разходите на фонд "ПКБ" за 1998 г.

Най-голям дял от разходите за обезщетения и помощи заемат изплатените обезщетения по ЗЗБНЗ и чл.1 на ПМС №57/1989 г. - 62.6 млрд.лв., което е 80.5 % от изплатените помощи и обезщетения. С

влизане в сила на ПМС № 100 от 30.04.1998 г. и измененията към него са изплатени обезщетения на безработни в размер на 10.8 млрд.лв. (13.9 % от изплатените помощи и обезщетения), от които за сметка на приходите на фонд "Професионална квалификация и безработица" – 0.8 млрд.лв., а за сметка на заема за обезщетения за безработица (4078 - BUL) – 10 млрд.лв.

През 1998 г. средногодишния брой на безработните е 466 493 души, с 1.1% по-малко спрямо 1997 г. Равнището на безработица през 1998 г. е 12.2%, с 1.8 пункта по-ниско от предходната година.

Безработните с право на обезщетения и социална помощ през 1998 г. са 115 674 души, с 32.5% по-малко спрямо предходната 1997 г. и са 24.8 % от общия брой на безработните.

Пасивните мерки за безработица обхващат действия свързани със социалната защита при безработица, а именно: парични обезщетения за безработица и парични помощи при безработица. Безработните лица, получили обезщетения през 1998 г. са 109 238 души, което е с 26.6 % по-малко от предходната година. Безработните лица, получили социални помощи при безработица през същата година са 2 601 души, което е със 73.7 % по-малко от предходната година.

Общият брой на безработните лица, освободени вследствие на структурната реформа и получили еднократно сума в размер на 1 млн.лв., съгласно ПМС № 100 / 30.04.1998 г. е 10 882 души. Сумата е в размер на 10.8 млрд.лв. Тази преференция е с цел стимулиране на лицата към самонаемане.

През 1998 г. нараства размерът на изплатените от фонд "ПКБ" средства за активни и пасивни мерки на пазара на труда. Увеличението спрямо предходната година е резултат преди всичко от изменението на минималната работна заплата и свързаните с това размери на изплатените средства за активни и пасивни мерки. През последната година се наблюдава нарастване на относителния дял на изплатените средства за активни мерки и намаление на средствата за пасивни мерки на пазара на труда. Намалението на дела на

средствата за пасивни мерки се дължи на снижения брой безработни лица, получили обезщетения при безработица и много малкия брой на безработните младежи, получили социални помощи, поради отпадане на действието на мярката от 1 януари 1998 г.

Разходите за издръжка на Националната служба по заетостта - Централно управление и нейните поделения през 1998 г. възлизат на 39.1 млрд.лв. или 27.9% от общия размер на разходите. По силата на чл.2, ал.8 от Закона за бюджета на НОИ за 1998 г. върху начислените обезщетения на безработните лица за времето, което се зачита за трудов стаж се начисляват 22 на сто осигурителни вноски от фонд "ПКБ" за фонд "Обществено осигуряване", които по отчет са 13.6 млрд.лв.

Разходите, свързани с инвестиционната политика на фонда по отчет през 1998 г. са в размер на 4.4 млрд.лв.

НАЦИОНАЛЕН ФОНД ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Наличност 01.01. 1998 г.	8. 5 млрд.лв.
2. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	3.9 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	2.2 млрд.лв.
3. Отчет на разходите към 31.12.1998 год.	44.5 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	24.0 млрд.лв.
4. Наличност на 31.12. 1998г.	17.6 млрд.лв.

Разходите на Националния фонд за опазване на околната среда са в размер на 44.5 млрд.лв., от които най-голям относителен дял заемат капиталовите разходи – 53.9% от общо разходите по отчет за 1998 г.

През 1998 г. средствата на Националния фонд за опазване на околната среда и водите са използвани главно за: финансиране на обекти в изпълнение на съвместни екологични програми с министерства, ведомства и общини; предоставяне на безвъзмездни помощи на общини; отпускане на безлихвени заеми на фирми; финансиране на екологични проекти на общини от планинските райони.

ФОНД “БЪЛГАРСКА ГОРА”

1. Наличност на 01.01.1998г.	1.3 млрд.лв.
2. Общо разходи по ЗДБ за 1998г. в т.ч. капиталови разходи	46.7 млрд.лв. 6.9 млрд.лв.
3. Отчет на разходите към 31.12.1998г. в т.ч. капиталови разходи	49.8 млрд.лв. 5.2 млрд.лв.
4. Наличност на 31.12.1998г.	3 млрд.лв.

По фонд “Българска гора” са разходвани 49.8 млрд.лв., при разчет по закон 46.7 млрд.лв., като извършените в повече разходи са за сметка на преизпълнението на собствените приходи и са свързани главно с издръжката на горската полиция, проучване и проектиране, почвоподготовка, борбата с гъботворката по дърветата, капиталови разходи.

ФОНД “НАЦИОНАЛНА СЪОБЩИТЕЛНА СИСТЕМА”

1. Наличност на 01.01.1998г.	2.8 млрд.лв.
2. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г. в т.ч. капиталови разходи	17 млрд.лв. 13.8 млрд.лв.
3. Отчет на разходите към 31.12.1998 г. в т.ч. капиталови разходи	20.6 млрд.лв. 17.4 млрд.лв.
4. Наличност на 31.12.1998 г.	5.5 млрд.лв.

От фонд “Национална съобщителна система” за 1998 г. са разходвани 20.6млрд.лв., с които са финансирани далекосъобщителни обекти с национално значение и важни проекти, свързани с управлението, отбраната и сигурността на страната в областта на далекосъобщенията. Със средства от фонда се осигурява и издръжката на централното управление на Комитета по пощи и далекосъобщения, Държавна инспекция по съобщенията /съгласно ПМС № 225 от 9.10.1998г. до 15.11.1998г./, ИИЦ”Импулс”, Държавна комисия по далекосъобщения /съгласно § 2 от ПМС № 225 от 9.10.1998г./.

ФОНД “РЕПУБЛИКАНСКА ПЪТНА МРЕЖА”

1. Наличност на 01.01.1998г.	4 млрд.лв.
2. Общо разходи по ЗДБ за 1998 г.	98 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	79.7 млрд.лв.
3. Отчет на разходите към 31.12.1998 г.	49.3 млрд.лв.
в т.ч. капиталови разходи	49.2 млрд.лв.
4. Наличност на 31.12.1998 г.	1.2 млрд.лв.

Капиталовите разходи на фонд “Републиканска пътна мрежа” са 49.2 млрд.лв. или 99.8% от общите разходи. Средствата по фонда са основен източник за финансиране на дейностите, извършвани от Главно управление на пътищата и по общинските инвестиционни програми.

Заклучение

От изпълнението на държавния бюджет за 1998 г. могат да се направят следните по-общии изводи:

1. Отчетът на държавния бюджет за 1998 г. отразява успешното изпълнение на средносрочната фискална стратегия на правителството, в съответствие с приетата от него "Програма 2000" и в контекста на тригодишното споразумение с Международния валутен фонд.

2. 1998 г. е най-успешната финансова година от началото на прехода на българската икономика. Постигната е макроикономическа стабилизация и е поставено началото на икономически растеж в страната.

- Брутен вътрешен продукт - реализиран ръст от 3.5%, въпреки влошаването на външноикономическата обстановка в резултат на кризите в Русия и Азия, при спад от 10.1% за 1996 г. и 6.9% през 1997 г.
- Инфлация - в края на годината 0.96% и средногодишна 22.2 %.

- Разменният курс на лева е стабилен, поради прилагането на принципите на паричния съвет и в резултат доверието в националната валута се възвърна и затвърди.

3. Доброто развитие на икономиката и изпълнението на бюджета през отчетната година са резултат от усилията на правителството, насочени към провеждането на строга и разумна фискална политика.

4. През 1998г. правителството поддържаше широкобалансиран бюджет. В края на годината бе реализиран касов излишък едновременно по консолидирания 1.04% от БВП (при прогнозиран дефицит от 1.7% от БВП) и по републиканския бюджет - 1.36% от БВП (при утвърден със закона дефицит от 2.63% от БВП).

5. Излишъкът е получен в резултат на преизпълнението на приходната част на бюджета (приходите по консолидирания бюджет са 116% спрямо разчетите по консолидираната фискална програма), за което съдействаха провежданата данъчна реформа и предприетите мерки за укрепването и модернизирването на данъчната администрация. Постигнат е значителен напредък при укрепването на данъчната система чрез повишаване ефективността на работа на данъчната администрация при облагането и събирането на данъците и чрез разширяване на данъчната база. Най-голям относителен дял в нарастването на общия размер на приходите по консолидирания, така и по държавния бюджет имат приходите от данък добавена стойност и данъците върху доходите на физическите лица.

6. Принос за получаването на положителния баланс по бюджета има и провежданата строга и предпазлива разходна политика. Предприети са стъпки за подобряване управлението на разходите.

7. Салдото по първичния фискален баланс също е положително-5.47% от БВП в резултат на значителното намаление на разходите за лихви (4.3%, в т.ч. :1.2% от БВП по вътрешния дълг и 3.1% от БВП - разходите за плащане на лихвите по външния дълг), поради ниските лихвени проценти.

8. Част от реализирания бюджетен излишък е използван за финансиране на национално значими цели.

- Изплатени са 13 заплати, 13 пенсия и са отпуснати средства за социални разходи за общини в критично състояние. В резултат се наблюдава нарастване на реалните доходи на домакинствата. Получен е реален ръст на средната работна заплата - 22.4%, в бюджетната сфера - 42%, в материалната сфера - 18.2%, при пенсиите - 36.3%.
- Направени са и допълнителни разходи за инвестиции извън разчетените в бюджета.

9. През годината е поддържан и адекватен баланс по фискалния резерв, което осигури плащането на всички държавни задължения. Размерът на фискалния резерв към 31.12.98 г. е 1702.9 млрд.лв.

10. През годината се спазваха твърди бюджетни ограничения спрямо всички стопански субекти от държавния и частния сектор.

11. С оглед гарантирането на средносрочната устойчивост на бюджета, повишаването на ефективността при използването на бюджетните ресурси, повишаване прозрачността на бюджетния процес и укрепването на общата бюджетна дисциплина правителството започна през 1998 г. подготовка за извършването на реформа в бюджетната сфера. Основните насоки на тази реформа са:

- Намаляване броят на извънбюджетните сметки и фондове с цел постигане на по-голяма прозрачност на бюджета и повишаване на контрола върху бюджетните средства. От началото на 1999 г. броят на извънбюджетните сметки и фондове е намален от 100 на 28, като те са консолидирани в държавния бюджет.
- Намаляване броя на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити . От началото на 1999 г. той е съкратен от 150 на 33.
- Намаляване броят на обслужващите банки с цел постепенно преминаване към обслужване от една банка. Броят на банките, обслужващи касовото изпълнение на бюджета през 1999 г. е намален от 12 на 6.

- Извършване плащанията на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити посредством единната сметка в БНБ.
- Изграждане на нова счетоводно рамка за бюджетната сфера в съответствие с международните стандарти.
- Разработване на процедурите за електронни плащания в бюджетната сфера.

Основна цел на фискалната политика на правителството през следващите години е въвеждането на пълна трезорна система и изграждането на интегрирана система за финансово управление на бюджетните ресурси. Завършването на този процес ще спомогне за постигане на устойчив и балансиран бюджет и ще подпомогне по-бързата интеграция на страната към европейските структури.

- ПРИЛОЖЕНИЕ: 1. Отчет на държавния бюджет за 1998 г.
2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 1998 г.

МИНИСТЪР:

